

Turističke atrakcije ogulinskog kraja

Milanović, Romina

Undergraduate thesis / Završni rad

2016

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **Karlovac University of Applied Sciences / Veleučilište u Karlovcu**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:128:048928>

Rights / Prava: [In copyright](#)/[Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2024-07-16**

VELEUČILIŠTE U KARLOVCU
Karlovac University of Applied Sciences

Repository / Repozitorij:

[Repository of Karlovac University of Applied Sciences - Institutional Repository](#)

zir.nsk.hr

DIGITALNI AKADEMSKI ARHIVI I REPOZITORIJI

Romina Milanović

TURISTIČKE ATRAKCIJE OGULINSKOG KRAJA

ZAVRŠNI RAD

Veleučilište u Karlovcu

Poslovni odjel

Stručni studij ugostiteljstva

Kolegij: Turizam i okoliš

Mentor: prof. dr. sc. Miljenko Bilen

Karlovac, prosinac, 2015.

SAŽETAK

U ovom završnom radu opisujem turističke atrakcije ogulinskog kraja sa osvrtom na geoprometni položaj Ogulina i na etape razvoja turizma na ogulinskom području kako u prošlosti tako i u sadašnjem vremenu.

Bogati prirodni i antropogeni resursi nude mogućnost turističke valorizacije, uz naglasak na održivom razvoju prostora i sistematskom planiranju turističke aktivnosti kako se ne bi narušio sklad i ravnoteža između želje za snažnijim razvojem i mogućim negativnim utjecajem turističkog razvoja na ukupan eko sustav.

KLJUČNE RIJEČI: Ogulin, turistička ponuda, turističke atrakcije, eko sustav

SUMMARY

In this final thesis I describe the tourist attractions in the Ogulin region with reference to its geo-traffic position and the stages of tourism development of the Ogulin area in the past and today.

The rich natural and anthropogenic resources offer the possibility of tourist valorization, with emphasis on sustainable development of this area and systematic planning of tourist activities, in order to not disturb the harmony and balance between a desire for vigorous development and possible negative impact of tourist development on the overall ecosystem.

KEY WORD: Ogulin, tourist offer, tourist attractions, ecosystem.

SADRŽAJ

1. UVOD	1
1.1. Predmet i cilj rada	1
1.2. Izvori podataka i metode prikupljanja	1
1.3. Sadržaj i struktura rada	1
2. ZNAČENJE TURISTIČKO GEOGRAFSKOG I GEOPROMETNOG POLOŽAJA OGULINA	2
2.1. Turističko geografski položaj	2
2.2. Geoprometni položaj	4
3. ETAPE RAZVOJA TURIZMA U OGULINU	5
3.1. Počeci turističke ponude	6
3.2. Razvoj turizma u Ogulinu od 1945. do 1990.	7
3.3. Suvremena turistička kretanja	7
3.3.1. Broj turista	8
3.3.2. Broj noćenja.....	9
4. PRIRODNI I ANTROPOGENI RESURSI OGULINSKOG KRAJA	9
4.1. Prirodni resursi ogulinskog kraja	9
4.1.1. Klima	9
4.1.2. Geomorfološki resursi	10
4.1.2.1. Klek	10
4.1.2.2. Bjelolasica	13
4.1.2.3. Đulin Ponor	15
4.1.3. Hidrografski resursi	17
4.1.3.1. Jezero Sabljaci	17
4.1.4. Biogeografski resursi.....	19
4.1.4.1. Flora i fauna.....	19
4.2. Antropogeni resursi ogulinskog kraja	20
4.2.1. Kulturnopovijesni turistički resursi	20
4.2.1.1. Frankopanski kaštel	20
4.2.1.2. Modruška gradina.....	22
4.2.1.3. Vitunjska gradina	24
4.2.1.4. Sakralni objekti	25
4.2.2. Etnosocijalni i umjetnički resursi	35
4.2.2.1. Nematerijalna baština	35
5. MOGUĆI OBLICI TURISTIČKE PONUDE	37
5.1. Gastro turizam	37

5.2. Vjerski turizam	38
5.3. Planinarenje	39
5.4. Biciklizam	40
5.5. Lovni i ribolovni turizam	40
5.6. Kulturno-manifestacijski turizam	41
6. UTJECAJ TURIZMA NA OKOLIŠ I NA RAZVOJ ZAJEDNICE	46
6.1. Načini i potreba zaštite eko sustava	46
6.2. Moguće posljedice razvoja masovnog turizma u ogulinskom kraju	47
6.3. Potreba izrade koncepta održivog razvoja.....	48
7. ZAKLJUČAK.....	49
LITERATURA	50
POPIS TABLICA	52
POPIS SLIKA.....	52

1. UVOD

1.1. Predmet i cilj rada

Predmet ovog rada je opis i analiza glavnih atrakcija ogulinskog kraja, koje mogu privlačiti određeni segment turističke potražnje, ovisno o preferenciji i interesu njihovih posjetitelja.

Cilj rada je na osnovu činjenica i stvarnih podataka pokazati da Ogulin i njegova okolica mogu zadovoljiti znatijelju različitih skupina turista, zahvaljujući mnogobrojnim prirodnim i antropogenim atrakcijama.

1.2. Izvori podataka i metode prikupljanja

Pri izradi ovog završnog rada korištena je stručna literatura iz područja turizma i ugostiteljstva, online baze podataka, internet izvori, stručni članci, novinski članci, prezentacije nastavnih materijala, studije, izvori iz fondusa Gradske knjižnice i sl.. Pri izradi rada korištena je metoda istraživanja za stolom, dok su podaci obrađeni metodom komparacije, deskripcije, analize i sinteze.

1.3. Sadržaj i struktura rada

Rad je podijeljen u šest glavnih poglavlja. Uvod pokazuje predmet i cilj rada te izvore i metode prikupljanja podataka. U drugom poglavlju definirano je značenje turističko geografskog i geoprometnog položaja, dok su u trećem poglavlju pojašnjene etape razvoja turizma u Ogulinu. Četvrto poglavlje navodi prirodne i antropogene resurse ogulinskog kraja, dok se u petom poglavlju navode mogući razvojni oblici turističke ponude. Prije zaključka, u šestom poglavlju obrađen je utjecaj turizma na okoliš i razvoj zajednice.

2. ZNAČENJE TURISTIČKO GEOGRAFSKOG I GEOPROMETNOG POLOŽAJA OGULINA

Ogulin se smjestio u prostranoj dolini, na prijelazu iz planinskih područja Gorskog kotara i Like, prema nizinskim predijelima središnje Hrvatske, a za leđima mu je Klek, jedna od naj slikovitijih hrvatskih planina koja lijepom gradu daje dodatnu draž. Svojim zemljopisnim položajem omogućuje brz dolazak autom, vlakom ili autobusom, i svega je stotinjak kilometara udaljen od Zagreba i Rijeke, dok je najbliži izlaz na more, Novi Vinodolski udaljen 70 km.

Slika 1. Grad Ogulin

Izvor: Obiteljski i mali hoteli, www.omh.hr (16.7.2015.)

2.1. Turističko geografski položaj

U samom središtu kontinentalne Hrvatske, između Zagreba i Rijeke, smjestio se grad Ogulin. Nastao je u prostranoj kotlini kojom teku dvije prelijepe rijeke: Dobra i Zagorska Mrežnica. Prema teritorijalnom ustrojstvu kao jedinica lokalne samouprave, Grad Ogulin

obuhvaća površinu od 542,32 km², te ima 13910 stanovnika prema popisu stanovništva iz 2011.godine.¹

Ogulinski potkapelski kraj tipično je prijelazno područje koje se ne može izravno svrstati niti u jednu od uobičajenih regija ovog dijela Hrvatske. Riječ je, zapravo, o zasebnoj mikroregiji koja ne pripada izravno Gorskom kotaru, ni Lici, ni Kordunu, a niti Gornjem Pokuplju. Međutim, Ogulinsko-modruška udolina čini zajedno s Gorskim kotarom i Likom veću zemljopisnu cijelinu koju zovemo Gorskom Hrvatskom.² Ogulinsko-modruška udolina završava prema jugu gdje Modruški brežuljkasti kraj prelazi u Plašćansko polje, drugo po veličini potkapelskog područja. To je zaokružena zemljopisna cjelina koju sa zapadne strane omeđuje gorje Velike Kapele kojim dominira Klek (1181 m), a istočne rubove udoline omeđuju brijegovi: Krpel (511 m), Brezovica (565 m) i Hum (863 m), na jugu, udolina prelazi u brežuljkasti kraj kojim dominiraju Klekinja (504 m) i Trojvrh (599 m).³ Ponekad se za ovu udolinu koristi i izraz Ogulinsko polje. To je svojom površinom peto krško polje u Hrvatskoj (60 km²).

Područje Ogulinsko-modruške udoline pripada, u upravno administrativnom smislu, Karlovačkoj županiji, na njezinom najzapadnijem dijelu graniči s Primorsko-goranskom županijom, te Ličko-senjskom na jugu. Ogulinsko-modruška udolina obuhvaća područje grada Ogulina u svom sjevernom dijelu, te općine Josipdol i Tounj u svom južnom dijelu.

U smjeru sjeverozapada, dvadesetak kilometara od Ogulina, Rudolfovom cestom (1874.g.) nalazi se naselje Jasenak. Smješteno je u prostranoj planinskoj visoravni - Jasenačkom polju na 600 m nadmorske visine. Poljem teče Jasenački potok (ponornica) i još nekoliko potoka bistre planinske vode. Široke livade obrubljene bjelogoričnom i crnogoričnom šumom i okolni šumoviti visovi daju dojam tipičnog krajolika Gorskog kotara. Prostorom dominira Bjelolasica sa svojim najvišim vrhom Velike Kapele i Gorskog kotara - Kulom (1533 m). Sjevernije od Jasenka i južno od Jezerana, omeđeno dvjema prometnicama, Jozefinom i Rudolfinom, smještena je Drežnica: na trima kraškim poljima: Lug, Drežničko polje i Krakarsko polje. Području Grada Ogulina, kao geografskoj cjelini, gravitiraju i okolna naselja: Oštarije, Josipdol, Jasenak, Drežnica,

¹ Hrvatski zavod za statistiku, <http://www.dzs.hr/> (10.8.2015.)

² Časopis Hrvatska revija, broj 4., godište III/2003. str. 94.

³ Pavešić M., Puškarić A.: „Ogulin i okolica“ str.10.

Vitunj, Turkovići, Ogulinski Hreljin, Donje i Gornje Zagorje, te čitav niz manjih mjesta i zaselaka.

Zahvaljujući geografskom položaju, prometnoj povezanosti i netaknutoj prirodi, grad Ogulin ima velike mogućnosti turističkog pozicioniranja u ovom dijelu turističke ponude u Hrvatskoj.

2.2. Geoprometni položaj

Ogulin se nalazi u samom centru Hrvatske, na polovici puta između Zagreba i Rijeke, unutar turističkog područja Plitvičkih jezera, šumovitog Gorskog kotara i sjevernog Jadrana. Zemljopisno obilježje, omogućava mu dobru povezanost s drugim dijelovima Hrvatske, budući da šire ogulinsko područje sve više poprima značajno prometno raskrižje uzdužnih i poprečnih prometnica države u cjelini.

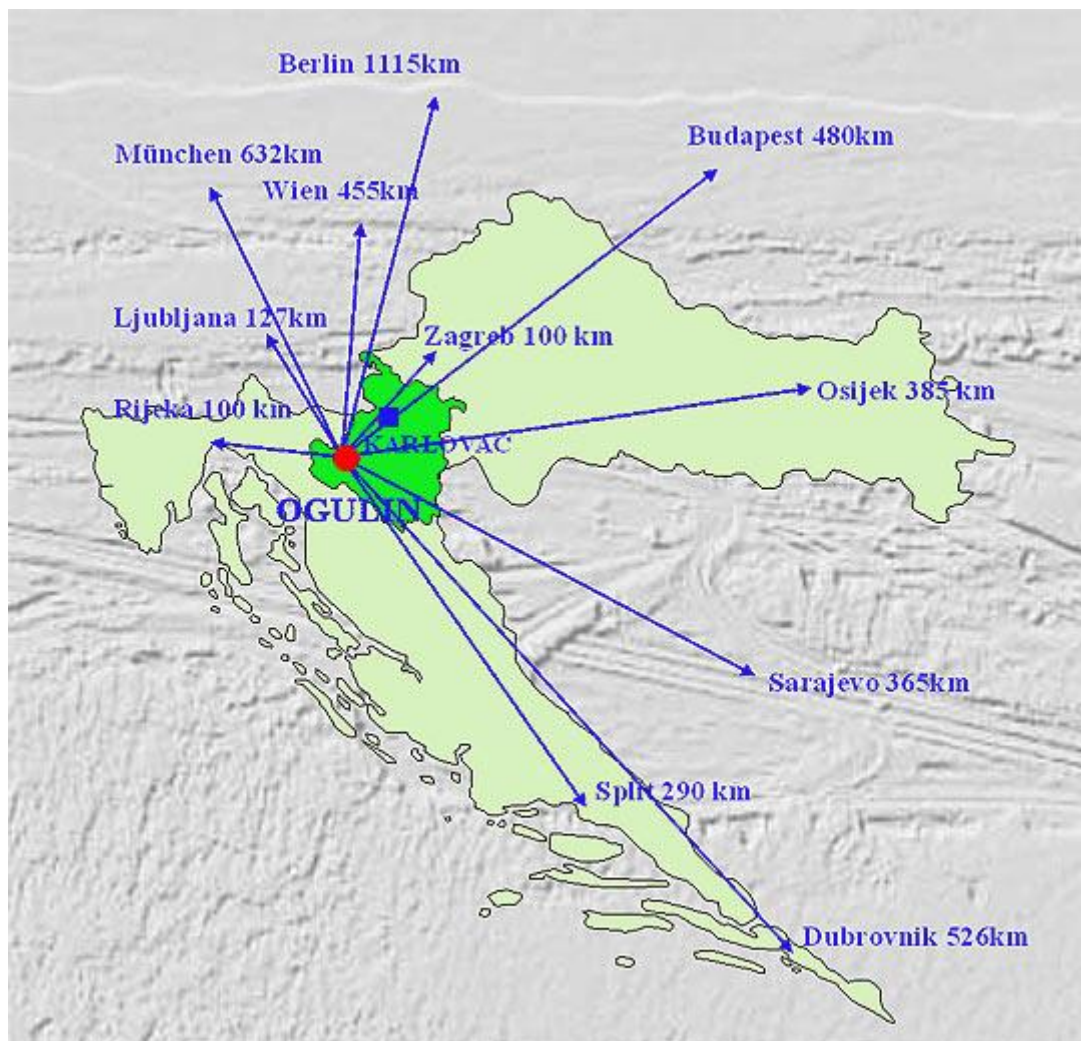
Od davnih vremena, Ogulinsko-modruškom udolinom prolazio je put koji je od Jadrana (Senj) vodio u Panonsku nizinu i bio najkraća i najpogodnija veza Jadranskog mora s Panonijom.

Kad su u prvom stoljeću prije Krista Rimljani osvojili ovo područje, shvaćajući važnost tog puta, izgradili su za tadašnje doba, modrenu prometnicu Senj – Sisak, a na nju su se naslanjale i ostale, s drugih regija i pokrajina.

Prvu moderniju prometnicu izgradio je prema zapovijedi Josipa II. pukovnik Vinko Struppi 1779. godine. U čast cara Josipa II. nazvana je Jozefina, a dotadašnji naziv mjesta Munjava mijenja se u Josipdol. Ipak, Jozefina je imala mnogobrojne nedostatke pa je u vrijeme cara Fernandina modernizirana 1836. godine. Taj je pothvat izveo major Kajetan Knežić. Tada je i nadograđen drugi kat mosta u Tounju. Posebno je značajna Rudolfova cesta (1874.) Ogulin – Novi Vinodolski dužine svega 70 km. To je najbliži izlaz na more. Za Ogulin je bitna i cesta kojom je ovo područje povezano s Nacionalnim parkom Plitvička jezera preko Plaškog i Saborskog u dužini od 70 km. Autocesta Zagreb-Split i Zagreb-Rijeka osnovni su preduvjet značajnijem razvoju turizma u ogulinskom kraju. Dio autoceste Zagreb-Split na dionici Bosiljevo 2- tunel Mala Kapela, koja prolazi pokraj Ogulina svečano je otvoren 26. lipnja 2003. godine. Ogulin je važan željeznički čvor. Boljoj prometnoj povezanosti Ogulina s ostalim dijelovima Hrvatske pridonijelo je i otvaranje „Ličke“ željezničke pruge 25. srpnja 1925. godine. Ta je pruga povezala

Ogulin i Knin, pa je na taj način Ogulin dobio direktnu željezničku vezu sa Splitom. Budući da je već prije bio prugom povezan sa Zagrebom i Rijekom, Ogulin postaje važno čvorište željezničkog prometa, koji je generirao razvoj industrije i trgovine.

Slika 2. Geoprometni položaj Ogulina

Izvor: Poduzetnička zona Ogulin, www.pozog.hr (2.11.2015.)

3. ETAPE RAZVOJA TURIZMA U OGULINU

Počeci turističke ponude sežu daleko u povijest Ogulina, ali nikada nisu bili valorizirani. Razvijali su se sa razvojem prometne infrastrukture. U nedavnoj prošlosti bazirali su se na kontroliranom razvoju i kroz tu etapu nije bilo značajnijeg razvoja. Tržišna ekonomija

i otvorenost komunikacije dovode do novih trendova te je prisutan rast u svim turističkim pokazateljima.

3.1. Počeci turističke ponude

Položaj i oblik Kleka, te njegova uočljivost iz različitih pravaca od davnina su privlačile pozornost putnika koji su prolazili ovim krajem. Stvorile su se priče i legende, a mnogi domaći i strani putopisci dotakli su ga se u putopisima i novinskim člancima. Bili su to prvi zabilježeni izleti i putovanja u ogulinski kraj, koje slobodno možemo nazvati počecima turizma na području Ogulina.

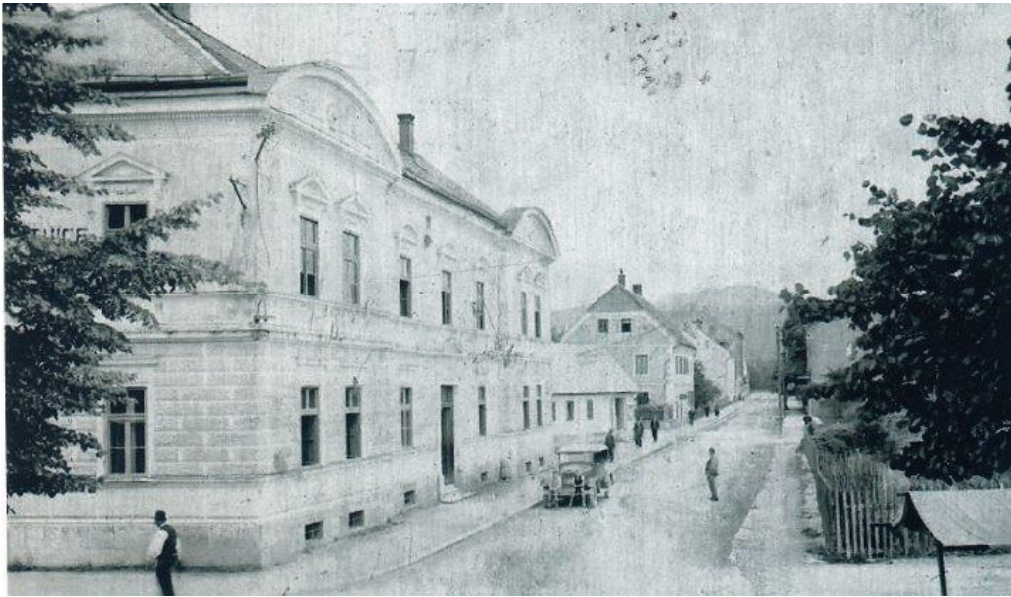
Raznolikost i pristupačnost mnogobrojnih endemskih biljnih vrsta Kleka, inicirale su dolaske u to vrijeme značajnih osoba poput kralja Friedricha Augusta, dr. Johanesa Frishaufa, B. Hacqeta i mnogih drugih, te se pisani tragovi njihovih proučavanja i zapisa bilježe već od 1782. g.

Zbog kontinuiranih dolazaka putnika i izletnika te tranzitnog položaja Ogulina, ukazala se potreba za smještajnim kapacitetima, pa poduzetni ogulinski trgovac, g. Mucek 1870. kupuje objekt smješten u samom središtu grada, prvotno namjenjen potrebama vojske i smještaju krajiških ureda, te ga preuređuje u hotelsko ugostiteljski objekt.⁴ Namjena objekta, sa kraćim prekidima, ostaje ista do danas, tako da je hotel Frankopan već cijelo stoljeće reprezentativan primjer kontinuiteta u turističkoj ponudi Ogulina.

Nešto kasnije (1901. g.) izgrađen je hotel „K kolodvoru“ s restoranom u prizemlju koji je, na žalost, nakon nacionalizacije izgubio svoju prvotnu namjenu ali je gotovo pola stoljeća upotpunjavao turističku ponudu Ogulina.

⁴ Konzervatorska studija grada Ogulina, str. 334.

Slika 3. Hotel „K kolodvoru“

Izvor: Privatna zbirka obitelji Stipan

3.2. Razvoj turizma u Ogulinu od 1945. do 1990.

Ogulin u ovoj fazi razvoja turizma nije doživio naročit prosperitet i iskorištenost mogućnosti koje mu pružaju prirodni i ljudski resursi. U neposrednoj blizini grada izgrađena su jezera Sabljaci i Bukovnik, ali te akumulacije u tom razdoblju nisu pridonjele turističkoj ponudi s obzirom na svoje mogućnosti. Kompleks Bjelolasice unatoč potencijalu, nije postao zamašnjak razvoju kontinentalnog turizma, iako je zbog blizine atraktivne hrvatske obale imao idealnu poziciju. Najbolja ilustracija za navedeno razdoblje je novinski članak iz tog vremena: Sa daljnjim razvojem turizma treba istaći i razvitak ugostiteljske mreže, koja sada apsolutno ne odgovara sadašnjim potrebama, pa se u tom pravcu godine 1958./59. predviđa gradnja jednog suvremenog hotela, te će se time turizam podići na jedan značajniji nivo, na kojem apsolutno treba biti, obzirom na ljepote ovoga kraja.⁵

3.3. Suvremena turistička kretanja

Prema podacima Državnog zavoda za statistiku vidimo da se broj turista i noćenja od ratnih godina pa do danas povećavao. 2010. godine zabilježen je manji broj turista i noćenja nego predhodnih godina što vrlo vjerojatno možemo povezati sa recesijom. Pošto podaci za 2014. i

⁵ Lipošćak V.(ur.) Stoljeće ogulinskih novina; ogulinski vijesnik, veljača 1958. Str.268.

2015. godinu još nisu dostupni, prikazala sam broj turista i noćenja u 2013. godini, gdje prvi put s obzirom na predhodne godine možemo vidjeti veći priljev stranih turista od domaćih. Vjerujem da je tome pridonjelo otvaranje multimedijanog i interaktivnog centra za posjetitelje; Ivanine kuće bajke (koja je prilagođena stanim turistima, na više jezika) i sve veća popularizacija Ogulinskog festivala bajke koji, iz godine u godinu, privlači sve veći broj stranih turista.

Turistička sezona na području grada Ogulina kao i cijele Karlovačke županije traje cijelu godinu, a u periodu od ožujka do lipnja je najviše zaposlenih u turizmu. Od toga, najviše je zaposlenih u poslovima pružanja usluge smještaja te pripreme i usluživanja hrane. Broj zaposlenih se drastično smanji u mjesecu srpnju kad poželjnije postanu destinacije uz more. Ponuda sezonskih poslova je najmanja na ovom području u cijeloj Hrvatskoj. Glavni razlog je što većina stanovništva odlazi raditi u druge županije gdje je ponuda poslova veća. Turistički kadrovi su jedan od najvažnijih elemenata za razvoj turizma nekog kraja. Zaposlenici u turističkoj zajednici grada Ogulina pohađaju stručne seminare i tečajeve iz područja računovodstva, planiranja i izvješćivanja, koju organizira Hrvatska turistička zajednica. Kadrovi Turističke zajednice stalno se usavršavaju i nadopunjuju svoja znanja putem kratkih programa iz odnosa s javnošću. To su obično programi koji se organiziraju jednodnevno. Znanja se mogu steći putem metoda učenja koja se sastoji od osnovnog stjecanja znanja, tečajeva, poduke na radnom mjestu, projekata i premještaja, dopisnog učenja, poduke na računalu, čitanjem, treniranjem i mentorstvom.

3.3.1. Broj turista

Tablica 1. Broj turista

Godina	1990.	1995.	2000.	2005.	2010.	2013.
Turisti dolasci	7375	-	9816	16719	15464	7269
Domaći turisti	6829	-	9712	15594	11871	1921
Strani turisti	546	-	104	1125	3593	5348

- nema pojave

Izvor : Vlastita obrada autora prema podacima Državnog zavoda za statistiku, www.dzs.hr

3.3.2. Broj noćenja

Tablica 2. Broj noćenja

Godina	1990.	1995.	2000.	2005.	2010.	2013.
Noćenja ukupno	26781	-	33562	44673	39050	13863
Domaći turisti	26147	-	32622	42196	34188	5925
Strani turisti	634	-	940	2477	4862	7938

- nema pojave

Izvor : Vlastita obrada autora prema podacima Državnog zavoda za statistiku, www.dzs.hr

4. PRIRODNI I ANTROPOGENI RESURSI OGULINSKOG KRAJA

4.1. Prirodni resursi ogulinskog kraja

Prirodni resursi ogulinskog kraja izrazito su raznoliki i zanimljivi. Odlikuje ih kontinentalna klima koja u povoljnijim ekološkim uvjetima, bez štetne industrijalizacije, čini povoljno okruženje za razvoj biljnog i životinjskog svijeta. Vodno bogatstvo i prirodni pejzaži zaokružuju cijelinu Ogulina kao turistički zanimljive destinacije.

4.1.1. Klima

Na klimatske karakteristike Ogulinsko-modruške udoline utječe njezino gorsko okružje i razmjerna blizina Primorja sa zapadne i panonskog prostora s istočne strane. Dakle, područje Ogulina nalazi se na rubu područja kontinentalne klime koja u području Kapelskog gorja prelazi u planinsku klimu. Može se reći da klimu karakteriziraju izražena ljetna i zimska godišnja doba. Ljeta su vruća, sparna, s pojavom pljuskova i proloma oblaka praćenim grmljavinama. Iako količine padalina dosežu i do 1600 – 1700 mm, kraj se općenito odlikuje relativnom suhoćom zbog poroznosti tla i usmjerenosti otjecanja vode na nekoliko jačih vodotoka koji završavaju kao ponornice. Ljeti su također topliji niži reljefni oblici, a pokazuju

pripadnost temperaturnoj amplitudi između 21 -22°C, a sjeverozapadni dio 16-18°C. Zime su duge i u pravilu hladne, no s također nerijetkim naglim zatopljenjima. Obilne snježne oborine u pravilu se zadržavaju i do 40 dana u sezoni.

U medicinskom pogledu planinske klime imaju terapijsko djelovanje na rahitična i anemična stanja čovjeka ili razne oblike pulonarnih reakcija. Već iznad 600 m nadmorske visine naglo se smanjuje postotak prašine i drugih štetnih agenasa, planinska klima djeluje na povećanje broja crvenih krvnih zrnaca i u manjoj mjeri na povećanje hemoglobina, ubrzava se cirkulacija u organizmu, pojačana insolacija djeluje na pigmentaciju i metabolizam, a poseban je i njezin utjecaj na čovjekovu psihu.⁶

Karakteristično za klimu je i razmjerno velika razlika dnevne i noćne temperature što rezultira pojavom rose ljeti, a zimi i u prijelaznim razdobljima pojavom snažnog jutarnjeg mraza. Od vjetrova tipični su bura i jugo. Bura je suh i hladan vjetar koji puše iz smjera sjeveroistoka i u pravilu donosi razvedranje. Jugo je topao i vlažan vjetar koji puše iz Primorja, tj. Kapele i donosi oborine. Karakteristična je i česta pojava fena, suhog vjetra koji se, pri spuštanju niz padine Kapelskog gorja snažno zagrijava te u kratkom vremenu naglo podiže temperaturu zraka. Zimi tu pojavu prati naglo topljenje snijega.

4.1.2. Geomorfološki resursi

Pod geomorfološkim resursima razumijevamo sve reljefne raznolikosti i bogatstva površinskih i podzemnih oblika zemlje nastalih kao rezultat djelovanja endogenih pokreta i egzogenog modeliranja.⁷

4.1.2.1. Klek

Klek je planina istaknutog stjenovitog vrha na jugu Gorskog kotara, iznad grada Ogulina. Visok je 1.182 metra. Ima oblik 3-4 km dugog hrpta smjera sjeverozapad-jugoistok, koji je od podnožja pa gotovo do vrha pokriven šumskim plaštem, dok se oko podnožja planine prostiru široke livade. S koje god mu strane prilazili, Klek pokazuje drugo obličje, ali pogled odasvud privlači njegova okomita, 200 m visoka stijena. Gledan s istoka i juga doimlje se kao usnuli div, kojemu su stijene Klečice noge, a vršna stijena glava, prema narodnoj predaji, vrh Klek je

⁶ Bilen M., Bučar K.: Osnove turističke geografije, Zagreb, 2001. Str. 28

⁷ Ibid, str. 28

sijelo vještica, koje su svojevrsan simbol Kleka i Ogulina. Sam vrh Klek je kamena glavica promjera desetak metara, povrh stjenovitih okomica. S vrha je lijep vidik prema Bjelolasici, Risnjaku, Ogulinu i jezeru Sabljaci, a za lijepih dana vide se i Alpe. Klekova vršna stijena bila je prva škola hrvatskih alpinista i u njoj je izveden velik broj penjačkih uspona, zbog čega se Klek naziva kolijevkom hrvatskog planinarstva. Stoji kao istaknuti greben na istočnim okrajcima Velike Kapele i svojim padinama se spušta prema Ogulinskom polju i dolini rijeke Dobre. Na sjevernom kraju blago prelazi u Gomirsku kosu dok je na jugu bolje definiran prema Klečkoj dragi, Soviljici i Stožcu. Vrhovi su mu impozantni, strmi i stjenoviti, a dva su najznačajnija, Klečice ili Mali Klek (1058 m) i Veliki Klek ili samo Klek (1182 m) sa svojom oko 200-metarskom okomitom „južnom stijenom“.⁸ Uzdignut alpskom orogenezom u tercijaru, geološki je izgrađen od karbonatnih sedimenata tj. jurskih vapnenaca i dolomita, a vršni dio od krednih vapnenaca. Na masivu se nalazi nekoliko speleoloških objekata: Horvatova ili Klečka spilja, Polupećina, Jama Jarunčica na Zakopi i dvije jame (otkrivene u ovom stoljeću), Vještičja jama (dubine 133 m) i još jedna s ulazom blizu vrha, na visini 1162 m. Klima je planinska, s obilnim padalinama što potiče nastanak izvora potoka, koji se sabiru u Klečkoj dragi ili Perasovu jarku. Iza Perasova jarka na sjevernom obronku Kleka nalazi se i ruševina starog frankopanskog grada Vitunja iznad istoimenog sela.

Prvi ugledniji planinar, za kojeg se zna, bio je francuski prirodoslovac i istraživač Baltasar Hacquet koji u svojoj knjizi 1782. spominje rijetke biljke nađene na Kleku. Po svemu sudeći na vrhu nije bio, jer ga je smatrao nedostupnim. U vrijeme svojih putovanja, na Klek se 1838. god. penjao saski kralj Friedrich August II. ujedno i botaničar amater, u pratnji ogulinskog oficira Josipa Jelačića, kasnije bana.⁹

Razdoblje romantizma 19. stoljeća potaknulo je eskapizam i zanimanje za divlju prirodu. Ushićen usponom na Klek 1874. godine, dr. Johanes Frischauf, sveučilišni profesor iz Grazza, sastao se u Ogulinu sa časnikom i književnikom Budom Budisavljevićem, te pravnikom i piscem Vladimirom Mažuranićem. Sastanak je potaknuo osnivanje Hrvatskog planinarskog društva iste godine u Zagrebu, kao 9. nacionalnog planinarskog saveza na svijetu.

Na vrh Kleka penjali su se botaničari Ljudevit Vukotinović, Josip Schlosser, Dragutin Hirc, a za njima i mnogi drugi. Na poticaj središnjice HPD-a i uz novčanu potporu ogulinske općine ogulinski veterinar Franjo Fink 1890. probija put kroz klečku stijenu do vrha.

⁸ Hrvatsko planinarsko društvo Kapela, http://www.hpd-kapela.hr/docs/POZIV_KLEK_STO%C5%BDAC_2015.pdf (10.10.2015.)

⁹ Pavešić M., *Hrvatski planinar* god.101 br. 6/2009., Oko Kleka čarobnoga, str.221.

Početakom 20. stoljeća počinju prvi alpinistički usponi. Planinarski dom na Kleka sagrađen je 1958., na nadmorskoj visini od točno 1000 metara.

Hrvatsko je planinarsko društvo (danas Hrvatski planinarski savez) najstarije u ovom djelu Europe, a vrh Kleka nalazi se u njegovom grbu. Klek je i kolijevka hrvatskog alpinizma. Na njegovim se stijenama održavaju alpinističke škole.

Klek je jedan od botaničkih rezervata s bogatim nalazištem terijarne flore, obimno sačuvane, a interpretirana je poučnom botaničkom stazom „Klek“ koja prati planinarsku stazu.

Slika 4. Klek

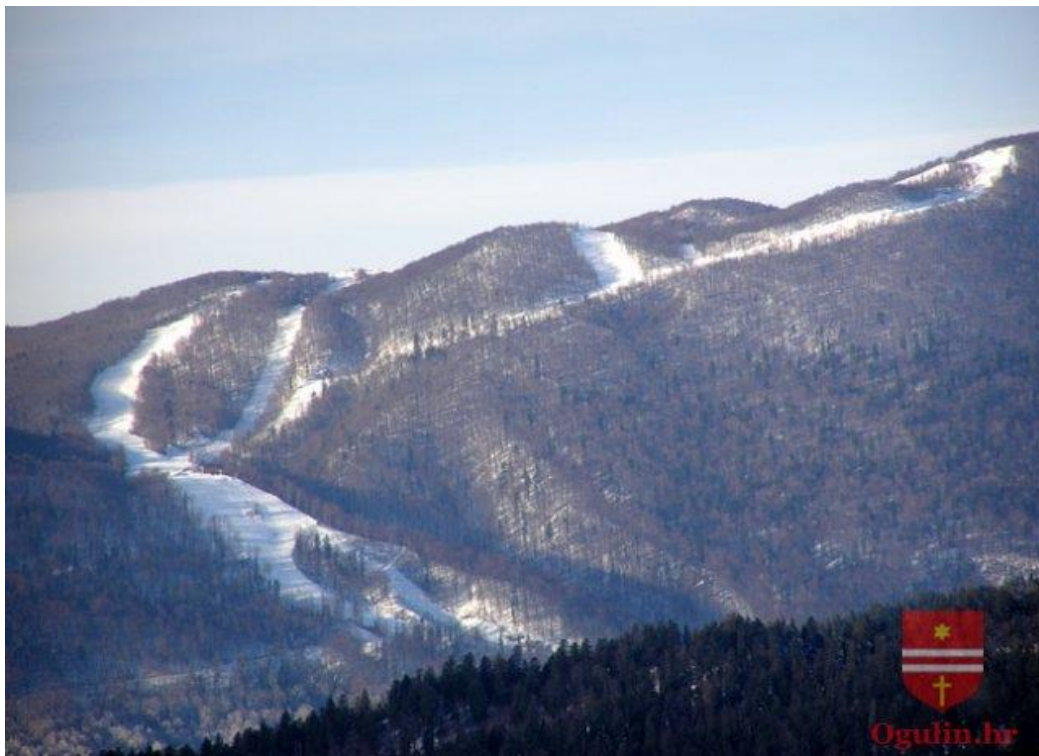

Izvor: Hrvatski planinarski savez, www.hps.hr (19.7.2015.)

4.1.2.2. Bjelolasica

Bjelolasica je najviša planina u masivu Velike Kapele u Gorskom Kotaru – najviša točka joj je Kula na 1534 metra iznad mora.¹⁰ Osobitog je oblika, diže se poput 5-6 km dugačkog, jednostavnog hrpta vrlo strmih strana s one strane šumovite visoravni što se pruža od Jasenačkoga do Mrkopaljskoga polja. Tjeme je prava mala visoravan dugačka gotovo 1 km, široka stotinjak i prosječno visoka 1500 metara. Na njezinoj sjevenistočnoj strani snježna lega traje sve do sredine svibnja. Pokazala se idealnom za razvoj Hrvatskog olimpijskog centra (u daljnjem tekstu HOC) «Bjelolasica» gdje se skijaška reprezentacija redovito pripremala za natjecanja. Sa samog se vrha, za lijepoga vremena pruža poseban i rijedak užitek: pogled na more - na Kvarnerski zaljev i Gorski kotar.

Slika 5. Bjelolasica

Izvor: Grad Ogulin, www.ogulin.hr (19.7.2015.)

¹⁰ Turistička zajednica Ogulin (izdavač) Istraži Ogulin zavičaj bajke

U neposrednoj blizini nalazi se nekoliko zaštićenih parkova prirode: Samarske i Bijele stijene, kanjon Kamačnik, Nacionalni park Risnjak, planina Klek te rijeke Dobra, Kupa i Mrežnica

Ime je dobila po uskom, svijetlom hrptu, koji se ističe iznad šumskog pojasa, osobito zimi, pod snijegom. Provjeravanjem u puku, Hirtz je utvrdio da lasast znači bijel, kao što se ponegdje tako naziva i lasica tijekom zime zbog bijelog krzna.

Prvi zapisan planinarski uspon, uglavnom ogulinskih časnika, datira iz 1862. godine. O ljepoti planinarenja pisao je i August Šenoa, koji objavljuje 1880. svoj uspon u putopisu «Preko Jasenka». Pod samim vrhom na 1460 metara nad morem, pod Kulom, sagrađeno je sklonište. Skijaško osvajanje Bjelolasice datira iz 1913. godine.

HOC Bjelolasica nalazi se u prostranoj kotlini na 620 m nadmorske visine, gdje se spajaju planinska i mediteranska klima u iznimno očuvanoj prirodi Gorskog kotara.

Nekadašnji Olimpijski centar koji su hrvatski skijaši s respektom i u velikom broju posjećivali tokom 80-ih i 90-ih godina, nakon požara 2011-e koji je zahvatio cijelu centralnu zgradu, zjapi prazan, razrušen, zarastao i, što je najgore, bez jasnog vlasništva, a samim time i bez jasne budućnosti. U centralnoj zgradi HOC-a Bjelolasica koja je izgorila u požaru nalazili su se kabineti dijela uprave, restoran, diskoklub, konferencijska sala, trgovina, sportska dvorana, salon igara, sauna, fitnes dvorana, kafić i ljetna terasa. 8 paviljona, (od kojih je 5 u 100%-tnom vlasništvu HOC-a Bjelolasica) koji su pružali usluge smještaja, nije zahvatio požar.

HOC Bjelolasica raspolagao je sa 7 skijaških staza:¹¹

1. Vrelo, 1.354 m
2. Gomirkovica, 1.200 m
3. Livade, 300 m
4. Vilinska draga, 350 m
5. Hajdučica, 165 m
6. Bjelolasica, 1.700 m
7. Staza Tintilinić (kraj naselja), 150 m

HOC Bjelolasica udaljen je 27 kilometara od Ogulina, a iz smjera Zagreba i Rijeke do Centra treba tek oko sat i petnaest minuta vožnje. HOC Bjelolasica bio je poznat kao savršeno mjesto za odmor, sport i rekreaciju tijekom čitave godine. Raspolagao je sa 126 soba, odnosno

¹¹ Internetska stranica „Idem van“: <http://www.idemvan.hr/mjesto/bjelolasica-najvece-hrvatsko-skijaliste/2937/> (1.10.2015.)

324 ležaja, raspoređenih u pet paviljona. restoranom, sportskom dvoranom, teretanom i saunom, te terenima na otvorenom za atletiku, nogomet, tenis, košarku, odbojku, rukomet, boćanje, minigolf... Okolica je odlična za šetnje, planinarenje, alpinizam, biciklizam, jahanje po uređenim stazama. Zimi je Centar nudio užitak skijanja, sanjkanja i skijaškog trčanja.

Slika 6. HOC Bjelolasica nakon požara 2011.

Izvor: Večernji list, www.vecernji.hr (19.7.2015.)

4.1.2.3. Đulin Ponor

Đulin ponor nalazi se u središtu Ogulina. Dubok je 40 metara. Njime završava živopisni klanac rijeke Dobre koja nestaje u dubinu zemlje pod kamenom liticom. Fenomen je hidrogeološkog spomenika prirode. Đulin ponor prima poplavne vode rijeke Dobre kada se povisi vodostaj u kanjonu. Izletnici i turisti ovaj hidrogeološki spomenik prirode mogu razgledati s dva vidikovca koji se nalaze u blizini Frankopanskog kaštela i drugi nasuprot njega u Parku izviđača. Kamene litice Đulina ponora često su vježbalište alpinista, a podzemni svijet Ogulina privlači speleologe. Đulin ponor je ujedno i najveći ulaz u špiljski sustav Đulin ponor - Medvedica (ili Đula – Medvedica), najdulji špiljski sustav u Hrvatskoj, s ukupnom horizontalnom duljinom kanala od 16 396 metara (preko 16 kilometara!).¹² Ogulin je jedini grad u Hrvatskoj i među rijetkima u svijetu koji je doslovce sagrađen iznad špiljskih

¹² Turističke zajednica Karlovačke županije, <http://tzkz.hr/hr/znamenitosti/mitovi-i-legende/o-dulinom-ponoru/> (3.10.2015.)

dvorana i kanala bogatih vodom i kalcitnim ukrasima. Najduža špiljska cijev se proteže ispod glavne ogulinske ulice Bernardina Frankopana.

Slika 7. Đulin ponor

Izvor: Tz Ogulin, www.tz-grad-a-ogulina.hr (20.8.2015.)

Ulazni dijelovi ovog sustava, Đula, Medvedica i Badanj nalaze se usred grada i poznati su narodu ogulinskog kraja stotinama godina. Postoje mnoge priče, zapravo legende, da su ljudi ulazili u Đulu, a izlazili na izvoru Gojak, te da su u unutrašnjosti čuli crkvena zvona ili orgulje. Voditelj opsežnih istraživanja ovog sustava tijekom 1984-1987. godine, geolog i speleolog Planinarskog društva Sveučilišta "Velebit" iz Zagreba Marijan Čepelak, tvrdi da činjenice upućuju da tako nešto nije moguće. No, narodne priče svjedoče da je podzemlje Ogulina uvijek privlačilo pažnju njegovih stanovnika i uzbuđivalo njihovu maštu. Đulin ponor i Medvedicu spominjali su u svojim radovima mnogi hrvatski i strani prirodoslovci, posebice od 19. stoljeća (primjerice Đuro Pilar, Milan Šenoa, Adolf Eugen Jurinac, Dragutin

Hirc, Dragutin Gorjanović Kramberger...), ali nisu ulazili dublje u njihovu unutrašnjost. Prva istraživanja izveli su geolozi Josip Poljak (1926.) i Mirko Malez (1956-1957.).¹³

Ime ponora vezano je uz legendu o Đuli ili Zulejki koja se u ponor strmoglavlila zbog nesretne ljubavi. Priroda se poigrala i nadopunila legendu o Đuli. Na kamenoj litici vrlo lako može se uočiti prirodni bareljef, točnije profil muškarca za koji narod kaže da je to kapetan Milan koji gleda kuda je nestala njegova Đula.

4.1.3. Hidrografski resursi

Usmjerenost i masovnost turističkih kretanja pokazuje kako su, uz klimu, hidrografski elementi najprivlačniji čimbenici suvremenog turizma, bez obzira o kojem obliku i vrsti turizma je riječ. Voda je prvenstveno preduvjet opstanka čovjeka, biljnog i životinjskog svijeta, voda i prostori uz nju najpovoljnije su lokacije koncentracije stanovništva i naselja, vodene površine omogućuju jeftin i jednostavan transport i prometno povezivanje, one su izvor biljnog i životinjskog svijeta, minerala i ruda, a posebice su zbog svojih klimatskih i drugih karakteristika izvanredno povoljni prostori za razvoj turizma.¹⁴

4.1.3.1. Jezero Sabljaci

Akumulacijsko jezero Sabljaci, tri kilometra udaljeno od Ogulina, zbog ljepote i veličine (sa 170 hektara jedanaesto je u Hrvatskoj) prozvano je Ogulinsko more. Pravi je biser ovoga kraja i smješteno je u lijepom krajoliku pa privlači mnoge namjernike i izletnike, tako da je na jezerskim obalama izgrađeno niz vikend kućica. Jezero je nastalo pregradnjom Zagorske Mrežnice 1959. godine za potrebe hidroelektrane Gojak. Glavna karakteristika jezera je plitka široka priobalna zona. Jezero Sabljaci obuhvaća oko 6 kilometara obale, duguljastog je oblika s oko 170 Ha vodene površine.¹⁵ Vodostaj oscilira i osjetno mijenja površinu jezera ovisno o režimu rada hidrocentrale. To ima izrazito štetan utjecaj na riblji fond posebno na vrste koje se mrijeste u jezeru. Za vrijeme pune akumulacije najveće dubine su oko brane i iznose od 7 do 8 metara. Malo dalje od obale prosječna dubina je oko 2 metra. Iza brane se pruža plava

¹³ Turističke zajednica Karlovačke županije, <http://tzkz.hr/hr/znamenitosti/mitovi-i-legende/o-dulinom-ponoru/> (3.10.2015.)

¹⁴ Bilen M., Bučar K.: Osnove turističke geografije, Zagreb, 2001. Str. 31.

¹⁵ Pavešić M., Puškarić A.: „Ogulin i okolica“ str.10.

oaza usred gorsko-planinskog krajolika. Jezero je omiljeno izletišta ljubitelja veslanja, jedrenja na dasci, plivanja, ronjenja, ali i stjecišta ribolovaca. Po sastavu ribljih vrsta od domaće pastrve, amura i klena do kapitalnih linjaka nadaleko poznatih, prava je meka za ribolovce. Ribolov je dopušten tijekom cijele godine, a može se loviti osim potočne i kalifornijske pastrve i lipljan, šaran, smuđ, klen, pior, plotica i žutooka. Svaku zimu svoje utočište na jezeru nalaze prekrasni bijeli labudovi, a dijelovi jezera ponekad potamne od velikog jata crnih liski. Ljeti je i poprište "Jezerskih igara", uz veslačke regate i druga sportska nadmetanja. Okolica jezera pruža mogućnosti za ugodne šetnje i vožnje biciklom te je obilazak samog jezera vrlo lagan i atraktivan. Kakvoća vode i "Ogulinsko more" – jezero Sabljaci tijekom ljeta pružaju mogućnost osvježanja, a onima koji žele potrošiti malo više energije i duže plivačke rute. Na jezeru Sabljaci djeluje Veslački klub "Sabljaci".

Slika 8. Jezero Sabljaci

Izvor: Foto Miro, www.foto-miro.hr (20.8.2015.)

4.1.4. Biogeografski resursi

Osim za proizvodnju hrane i sirovina za industrijsku preradu, biljni i životinjski svijet ima posebno značenje za usmjeravanje turista i turističku valorizaciju nekog prostora. Iako u prirodi postoji tijesna veza između flore i faune, one se različito manifestiraju u turističkim kretanjima.¹⁶

4.1.4.1. Flora i fauna

Većinu područja prekriva šuma, na istočnoj ogulinskoj strani isključivo listopadna i uglavnom bukova s nešto javora, graba i lijeske, dok je na zapadnoj strani prema Musulinskom Potoku više mješovita šuma bukve i jele. Manji ali botanički značajniji udio imaju planinski travnjaci i reliktna alpska vegetacija na stijenama sa rijetkim biljkama npr. kitajbelov jaglac (*Primula kitaibeliana*), dlakavi sleč (*Rhododendron hirsutum*), hrvatska bresina (*Micromeria croatica*), malijevo devesilje (*Seseli malyi*), kluzijev srčanik (*Gentiana clusii*) i mnogi drugi. Životinjski svijet sisavaca i ptica sličan je kao u ostatku Gorskog kotara: mrki medvjed, vuk, ris, srna, više vrsta šišmiša, puhovi i ptice grabljivice kao suri orao (*Aquila chrysaetos*), sivi sokol (*Falco peregrinus*), škanjac osaš (*Pernis apivorus*).¹⁷ Tetrijeb gluhan nažalost nije više stanovnik planine Klek. Od gmazova, između ostalih, tu su poskok i velebitska gušterica. Na gorskim livadama brojni su leptiri od kojih su neki rijetki a jedna podvrsta štajerskog crnog okaša (*Erebia styrius kleki*) živi samo na Kleku (stenoendem).¹⁸ Zbog iznimne krajobrazne i biološke vrijednosti područje površine oko 850 Ha zaštićeno je 1971. godine kao značajni krajobraz, a dio je evidentiran kao geomorfološki i botanički rezervat. Jedina podzemna slatkovodna spužva na svijetu je ogulinska špiljska spužvica (*Eunapius subterraneus*).¹⁹ Živi isključivo u špiljama. Do sada je nađena na svega šest podzemnih sustava na Ogulinsko-plašćanskoj zaravni, koga je Institut za krške vode iz SAD-a proglasio jednim od deset najugroženijih krških ekoloških sustava na svijetu. Ubraja se u ugrožene vrste.

¹⁶ Bilen M., Bučar K.: Osnove turističke geografije, Zagreb, 2001. Str. 34.

¹⁷ Hirc. D., Ogulin povijesna i kulturna baština, Stoljeće ogulinskih novina, str. 238.

¹⁸ Ibid

¹⁹ Hrvatsko biospeološko društvo, <http://hbsd.hr/Spuzva/index.html> (1.9.2015.)

4.2. Antropogeni resursi ogulinskog kraja

Na području Ogulina i uže okolice postoji čitav niz antropogenih resursa koji privlače turističku pažnju, a aktivnosti turističkih djelatnika i gospodarstvenika usmjereni su na organiziranje popratnih turističkih manifestacija kako bi se boravak turista produžio.

4.2.1. Kulturnopovijesni turistički resursi

Sačuvani ostaci prošlih civilizacija i njihova tehnološka dostignuća, spomenici i pojedini objekti, urbanističke cjeline, umjetnička ostvarenja u kiparstvu i slikarstvu te drugim granama umjetnosti mogu biti vrlo privlačni turistički resursi. Ovakvi resursi rijetko mogu samostalno djelovati na privlačenje resursa, tek ako imaju visok stupanj atraktivnosti i znamenitosti. Ali u bogaćenju turističke ponude imaju veliko značenje kao dopunski ili komplementarni motiv privlačenja turista.²⁰

4.2.1.1. Frankopanski kaštel

Nastao je oko 1500. godine, iznad ponora rijeke Dobre – Đulinog ponora. Osnivač grada bio je Bernardin Frankopan, jedan od najmoćnijih velikaša svoga vremena, feudalni gospodar Modruša, Plaškog, Vitunja, Tounja, Zvečaja, Bosiljeva, Novigrada i Dubovca. U to vrijeme bio je jedan od najmoćnijih ljudi u Hrvatskoj, velikaš, vojskovođa, diplomat i mecena, pripadnik roda knezova Frankopana. Kao moćan i ugledan aristokrat, bio je nositelj borbe za opstanak hrvatskog naroda na prostorima ugroženima od turske invazije.²¹

Između 1835. - 1840. godine u Frankopanskom kaštelu su rađene ulice i glavni trg grada, pod kojim se kasnije razvijalo podgrađe. Po svom sadržaju pripada tipu renesansnog kaštela. Gradski zidovi omeđivali su dvorišni prostor sa tri strane, a sa četvrte se nalazi palača – trokatna zgrada na čijim su rubovima dvije poluokrugle kugle koje imaju gotička obilježja.. Vojni značaj i položaj ogulinskog grada zahtijevao je dobro utvrđenu tvrđavu. Kaštel je odigrao veliku ulogu u razvoju sadašnjeg Ogulina. U sklopu Frankopanskog kaštela istovremeno je sagrađena i kapela Sv. Bernardina koju je Bernardin Frankopan dao izgraditi u čast svoga zaštitnika Sv. Bernardina.

Nestankom loze Frankopana i oslobođenjem Like od Turaka utvrda gubi na značenju. Kad se razvojičila Vojna krajina izvršene su pregradnje i 1865. utvrda je postala tamnica. Takvom je

²⁰ Bilen M., Bučar K.: Osnove turističke geografije, Zagreb, 2001. Str. 38.

²¹ ZOV, god X, broj 3, 2003., str.40.

bila sve do 1945 kad u nju ulazi muzej. Zanimljivo je da je i Josip Broz Tito jedno vrijeme robijao u ćeliji broj šest, koja se danas može obići u sklopu Zavičajnog muzeja u utvrđi. Zavičajni muzej otvoren je 1967. godine. Ima nekoliko zbirki: Na prvom katu je etografska zbirka s izvornom ogulinskom seoskom kućom, nošnjama, kacama za zelje i ostalim priborom. Ondje je i arheološka zbirka Japoda te zbirka starog oružja. Zanimljiva je i planinarsko-alpinistička zbirka na drugom katu u kojoj se mogu vidjeti stare dereze, gojzerice, cepini i užeta, ali i prvi šator koji je otišao iz naših krajeva na Grenland, pa i izložba o ekspedicijama na Himalaju. Pravi raj za planinarsku povijest. Na istom katu nalazi se i spomen soba Ivane Brlić Mažuranić. Književnica je sama rekla da su svi likovi, od Regoča, Potjeha, Kosjenke, Domaćih, Stribora i ostalih izvorno nastali u Ogulinu. U kuli se može vidjeti i izložba akademskog slikara Stjepana Galetića podrijetlom iz Ogulina koji je muzeju darovao oko 200 svojih radova. Dana 30. svibnja 2004. osnovana je povijesna postrojba nazvana Frankopanska garda Ogulin, u spomen na osnivača gada Bernardina Frankopana i svoje hrabre pretke zahvaljujući kojima Ogulin nikada nitko nije osvojio niti pokorio. Odore, oznake i oružje izrađeno je po uzoru na krajišnika Ogulinske pukovnije u Vojnoj krajini u 18. i 19. st. U prosincu 2013. otvorena je Ivanina kuća bajke (multimedijalni interaktivni centar za posjetitelje) koja je smještena u Frankopanskom kaštelu.

Slika 9. Frankopanski kaštel

Izvor: Turistička zajednica Ogulin, www.tz-grad-a-ogulina.hr (22.9.2015.)

4.2.1.2. Modruška gradina

Ostaci Modruške gradine – kastruma, u blizini Josipdola dio su Hrvatske povijesti iz Frankopanskih vremena. Na 670 metara nadmorske visine, ili 90 metara od podnožja, nalaze se ostaci utvrde zvane Tržan ili Tržan -grad, Širingrad i Trojangrad. Vrh čunjastog i strmog brijega na kojem se osovio kastrum Modruš, bilo je dovoljno zatvoriti bedemima i kulama kako bi bio neosvojiv. Kule i bedemi te unutrašnje građevine temelje se na živoj stijeni. Zato njegovi ostaci podsjećaju na utvrđeni romanički grad. Grad Modruš se razvio u podnožju i ravnom dijelu modruškog brijega s velikim prostorom zaštićenim obrambenim sustavom kula i bedema, čija je duljina bila oko 1200 metara. Građeni od tesana kamena na način „riblje kosti“, bedemi i kule Tržan-grada predstavljaju izvanredni građevni objekt za ondašnje razdoblje, svjedočeći o vrlo kvalitetnom zidarskom poslu. Postoje naznake da su u izgradnji sudjelovali i strani graditeljski majstori, najvjerojatnije s područja Mletačke Republike.

Tlocrt cijelog fortifikacijskog kompleksa, napravljen na temelju ruševnih kamenih ostataka, uskog je i izduženog oblika, prateći konfiguraciju tla, i to u smjeru sjever-jug. Kompleks se sastojao od središnjeg dijela s branič-kulom i palačom za boravak kneževske obitelji i pratećeg dvorskog osoblja, zatim sjevernog dijela s gospodarskim objektima, spremištima, radionicama, cisternom i kvadratnom kulom, te južnog dijela koji je uglavnom služio za trgovačke potrebe (mitnica, smještaj trgovaca i putnika, i slično).

Ostaci zida se još mogu vidjeti na Modruškim padinama. Kratko je vrijeme Modruš sa svojim crkvama i samostanima bio sjedište biskupije a najveći razvoj doživljava u 15. stoljeću.

Osmanlijskim napadom 1494. godine, naselje Modruš, podno utvrde potpuno je uništeno i nikad nije obnovljeno, a danas i nema vidljivih tragova naselju. Utvrda Tržan na vrhu, služila je kao vojna granica sve dok je postojala prijetnja od invazije Turskih osvajača, nakon čega je napuštena. Ne postoje podaci da je ikada bila osvojena. Danas su samo ostaci utvrde svjedoci njene slavne prošlosti.

Prema zapisima modruškog župnika Antona Kregara iz 1850. godine, Modruš je bio rimski grad *Marusium* koga su utemeljili Grci nekoliko stoljeća prije. Tu se nalazio prapovijesni put, a kasnije i rimska cesta koja je spajala Senj i Sisak. Danas je trasa te ceste poznata kao Jozefinska cesta građena 1774.-1778. i temeljito obnovljena 1834.-1847., a asfaltirana 1982. godine. Čak je u Domovinskom ratu *Jozefina* bila glavna prometna veza između sjevera i juga Hrvatske. Pokraj Modruša prolazi i suvremena autocesta između Zagreba i Splita, tako da će ruševine Gradine i dalje poticati maštu

putnika namjernika. Prema povijesnim podacima naziv Modruš ili Modruše se nije odnosio na neko posebno mjesto, već na šire zemljopisno područje, jer se ne spominje niti u popisu starih hrvatskih župa. Razlog zbog kojega je ovo područje važno jest zemljopisno i strateško važan položaj za širu okolicu. Zato je izgrađena utvrda Tržan, a kasnije i župski grad koji se počeo nazivati prema mjestu kojim je upravljao. Hrvatski historiograf, profesor Vjekoslav Klaić smatra kako je naselje Modruš nastalo već oko 820. godine, u vrijeme ratova između knezova Borne – bana Bijele Hrvatske i Ljudevita Posavskog.²² Navodno je u Modrušu boravio i sv. Metod, dok je bio na putu za Rim. Modruška je županija krajem 11. i početkom 12. stoljeća obuhvaćala prostor sjeverno i istočno od Male i Velike Kapele, na jugu do Plitvica i uz tokove Korane, Mrežnice i Dobre do Kupe. Prvi puta se u dokumentiranom obliku spominje 1163. godine u ispravi kralja Stjepana koja se odnosi na teritorijalna prava splitske crkve. Drugo spominjanje Modruša je u ispravi kojom je Bela Treći 1193. poklonio Modruš kao leno Krčkom knezu Bartolu.²³ Navodno je ta darovnica krivotvorina- što su utvrdili mađarski povjesničari. Unatoč tome Modruš je bio u rukama budućih Krčkih knezova već početkom 13. stoljeća. Modruš je zapravo stariji naziv srednjovjekovnog sklopa utvrđenog plemenskog, župnog i feudalnog grada na vrhu brijega i naselja koje je nastalo ispod njega.²⁴ Jačanjem feudalne vlasti i sve značajnijom ulogom u prostornom povezivanju, kulturnom i crkvenom životu, feudalni grad se mijenja u trgovište pod upravom Frankopana. To potvrđuje diobena isprava prema kojoj Stjepan Frankopan dobiva “Modruš trgovište s kastrumom Tržan”. Značenje naziva Tržan zapravo leži u povezanosti s trgovinom i prometom. Ruševine starog grada Modruša nalaze se u Registru kulturnih dobara Ministarstva kulture Republike Hrvatske kao zaštićeno kulturno dobro profane graditeljske baštine.

²² Olujčić B. (ur.) Modruški zbornik I.-2007. str 12.

²³ Turistička zajednica općine Josipdol, <http://tzo-josipdol.hr/modrus/> (9.9.2015.)

²⁴ Olujčić B. (ur) Modruški zbornik I.-2007. str. 5.

Slika 10. Modruška gradina

Izvor: Geocaching, www.geocaching.com (23.9.2015.)

4.2.1.3. Vitunjska gradina

Mjesto Vitunj smješteno je zapadno od Ogulina, u blizini izvora Vitunjčice, pritoke Dobre. Posve je sigurno da je utvrda Vitunj postojala u prvoj polovici XV. st., a prema obliku gradnje pretpostavlja se da potječe iz XIII. stoljeća, jer nema pisanih podataka o ovoj građevini. Prvi put se spominje 1449. godine u posjedu Frankopana. Godine 1575. utvrda je napuštena, a njezinu obrambenu funkciju preuzima Ogulin. Grad se postepeno raspadao dok nije stigao u današnje, potpuno fragmentarno stanje. Sačuvane su ruševine utvrde Vitunj, koje i dalje dominiraju krajolikom. Lako je pristupačan istraživanju i bez arheoloških zahvata i raščišćavanja. Začudo, na Vitunju nije izrasla bujna šikara koja inače guši naše stare spomenike, pa i to olakšava promatranje. Ipak bi i ovdje studiozni arheološki zahvat dao preciznije rezultate. Vitunj je lijep primjer malog, tipično gorskog srednjovjekovnog grada, koji traje više stoljeća, prilagođavajući se, unutar datih mogućnosti, zahtjevima vremena. Upravo zbog toga što se faze izgradnje mogu s priličnom sigurnošću razlučiti, i datirati, ovaj grad može poslužiti kao komparativni materijal za dalja istraživanja.

4.2.1.4. Sakralni objekti

U podjeli Riječko-senjske biskupije 2000. godine na Riječku nadbiskupiju i Gospičko-senjsku biskupiju, Ogulin je potpao pod Gospičko-senjsku biskupiju. Ogulin je kraj bogat vjerskim objektima. Do 28. listopada 2001. na području Ogulina postojala je samo Župa Sv. Križa s Župnim uredom na adresi: Gajeva 2 – Ogulin. Tog dana uspostavljena je još jedna župa pod imenom Bl. Alojzija Stepinca, a povjerena je Franjevcima – trećoredcima koji imaju svoj samostan u Ogulinu od 1937. godine.

Župna crkva sv. Križa Ogulin

Gradnja župne crkve sv. Križa započeta je 1781. godine u središtu grada – u Parku kralja Tomislava. Tadašnji župnik Antun Ćorić zapisao je da je on prvi u njoj misio 1785. g., kada je slavio svoju zlatnu misu. Crkvu je posvetio senjsko-modruški biskup Ivan Ježić 1. lipnja 1793., a zalaganjem župnika Josipa Broza na početku 20. stoljeća potpuno je obnovljena. Svojim skladnim vanjskim izgledom i bogatstvom raznolikih plastičnih ukrasa odaje duh vremena u kojem je nastala. Posebno su vrijedni medaljoni u lađi crkve i krunjenje kralja Tomislava, slika koju su Ogulinci naručili povodom proslave tisućite godišnjice hrvatskog kraljevstva.

Slika 11. Župna crkva Sv. Križa

Izvor: Grad Ogulin, www.ogulin.hr (1.9.2015.)

Svod crkve i propovjedaonica oslikani su prizorima iz evanđelja. A izradio ih je Ilija Ahmetov 1926. godine. Tada su bili obnovljeni pokrajni i glavni oltar koji su kao takvi ostali do danas. U crkvi su orgulje osobito kvalitetnog zvuka, postavljene 1903. od Hefererove radionice u Zagrebu. Godine 1921. nabavljena su nova zvona. U svetištu se nalazi posebno vrijedan svijećnjak za uskrsnu svijeću kojeg je izradila kiparica Mila Vud 1957. godine.

Slika 12. Oltar u crkvi Sv. Križa

Izvor: Grad Ogulin, www.ogulin.hr (1.9.2015.)

Svetište crkve je obnovljeno prema zahtjevima liturgijske obnove Drugog vatikanskog Koncila 1998. godine. Projekt obnove izradio je arhitekt Florijan Škunca. Te godine je u crkvu uvedeno i grijanje te izmijenjena električna instalacija i postavljen novi razglas.

Slika 13. Vitraj u crkvi Sv. Križa

Izvor: Grad Ogulin, www.ogulin.hr (1.9.2015.)

Uz crkvu je 1826. godine sagrađen današnji župni stan. Uz župni stan sedamdesetih godina prošlog stoljeća izgrađena je zgrada vjeronaučnih dvorana i knjižnice, te stan za časne sestre, a 1996. god. župni stan je dograđen i u tom dijelu su gostinjske sobe.

Kapela Sv. Bernardina Ogulin

U sklopu Frankopanskog kaštela istovremeno je sagrađena i kapela Sv. Bernardina koju je Bernardin Frankopan, sin Stjepana, dao izgraditi u čast svoga zaštitnika Sv. Bernardina. U ovoj crkvi, u 16., 17. i 18. st., obavljala se župska služba Božja sve dok se nije sagrađila 1785. god. nova župna crkva Sv. Križa.

Slika 14. Crkva Sv. Bernardina

Izvor: Grad Ogulin www.ogulin.hr (1.9.2015.)

Prije osnivanja Grada župna crkva bila je crkva Sv. Jakova, samo što nije bila prikladna za obavljanje službe Božje, jer je bila u turskim ratnim pohodima spaljena i opljačkana. Kapela ima oblik kule jer je bila građena i u obrambene svrhe. Biskup Glavinić 1695. piše sa zadovoljstvom kako se u župnoj crkvi Sv. Bernardina služi misa na hrvatskom (staroslavenskom) jeziku na radost puka. Biskupska vizitacija 1722. opisuje crkvu s tri oltara, slikama, inventarom, posuđem i misalima na staroslavenskom i latinskom. Od 1883. kapela Sv. Bernardina je zapuštena, često pretvarana u skladište i zatvor. Nakon II. Svjetskog rata kapela Sv. Bernardina ne služi u sakralne svrhe.

Crkva sv. Jakova Ogulin

Crkva sv. Jakova je jedan od najstarijih građevnih objekta na području Ogulina. Nalazi se na istoimenom ogulinskom groblju i u njoj se redovito vrši bogoslužje prigodom crkvenih sprovoda. Prije izgradnje frankopanskog grada Ogulina postojala su neka sela u ogulinskoj okolici. Jedno od tih sela je Jablanovo ili Sv. Jakov.

Slika 15. Crkva Sv. Jakova

Izvor: Grad Ogulin, www.ogulin.hr (1.9.2015.)

Župna crkva sv. Jakova u Jablanovu je bila župna sve do izgradnje kapele Sv. Bernardina 1521. Arheološka komisija je 1973. zaključila da je to najstarija crkva u ovom kraju datirana u 12. ili 13. st. 1521. god. u svom ratnom pohodu, Turci su ovu crkvu porobili i zapalili. U jednom dokumentu iz 1558. god. nalazi se opis crkve sv. Jakova za koju se kaže da se nalazi izvan grada Ogulina, da ima zvonik i grobnicu, ali je ipak sasvim pusta. Sve do 1690. god., crkva sv. Jakova bila je napuštena dok je nije uredio ogulinski župnik Juraj Čop. Ova grobna kapela ima istaknuti romanički četverouglasti zvonik kojemu uski prozorčići daju izgled kule i u prošlosti je služio za obranu. To je ujedno najstariji očuvani dio građevine. Glavni ulaz u jednobrodnu crkvu je s lijeve strane zvonika, a tu su smješteni i grobovi župnika s kraja 19. stoljeća. Pomoćni ulaz je na dnu kule-zvonika. Unutrašnjost crkve osvijetljena je s velikim bočnim prozorima. 1911. godine prilikom obnavljanja u crkvu su postavljene slike Sv. Antuna i Sv. Ane, rad slikarske škole iz Zagreba pod vodstvom Otona Ivekovića. Dvije manje slike iz 16. stoljeća prikazuju Sv. Nikolu i Majku Božju.

Crkva Sv. Petra Ogulin

Na zapadnom dijelu grada nalazi se naselje Sv. Petar koje je dobilo ime po crkvi Sv. Petra. Nalazi se na visokom brežuljku na kojem se s vremenom razvilo istoimeno groblje. U crkvi se nalazi stari pravokutni kameni oltar i oltarna slika Sv. Petra i Pavla. Svetište crkve ima trapezasti oblik.

Slika 16. Crkva Sv. Petra

Izvor: Grad Ogulin, www.ogulin.hr (1.9.2015.)

Ne zna se kada je crkva sagrađena, pretpostavlja se da je nastala u vrijeme nastanka samog naselja koje se spominje u "Urbaru modruškom" iz 1486. god., ali pod imenom Suglice odnosno Zgulice. U popisu crkava iz 1558. godine navodi se crkva u Sv. Petru pod imenom Sv. Martin u Zgulicama. U to vrijeme crkva je bila potpuno napuštena. U prošlosti su u crkvi postojale grobnice, kojima danas nema tragova. Crkva Sv. Petra proširena je 1926. god. kada je izgrađen i zvonik.

Kapela sv. Roka Ogulin

Kapela sv. Roka sagrađena je na ulazu u grad u vrijeme kasnog klasicizma 1840. god. Njezina izgradnja vezana je uz pojavu i haranje kolere i kuge u Ogulinu 1836. god. Tada nastaje zavjet Ogulinaca o izgradnji ove crkve, koja će biti posvećena svetom Roku. Nalazi se u Lomostu 1 km od centra Ogulina na mjestu spajanja ceste iz Oštarija s Lomošćanskom i Bolničkom cestom. Crkva je temeljitije obnavljana 1908. god., ali također i 1946. god. nakon ratnih oštećenja. U unutrašnjosti crkve je zidani oltar sa svečevim kipom i slika sv. Roka. Veliku sliku sv. Roka blagoslovio je 1935. godine župnik vlč. Dragutin Kukulj.

Slika 17. Kapela Sv. Roka

Izvor: Grad Ogulin, www.ogulin.hr (1.9.2015.)

Na pročelju crkve nalazi se natpis koji govori o njenoj gradnji.

Slika 18. Natpis na kapeli Sv. Roka

Izvor: Grad Ogulin, www.ogulin.hr (1.9.2015.)

16. kolovoza 2007. - Na Rokovu, gospićko-senjski biskup mons. dr. Mile Bogović blagoslovio je obnovljenu Kapelu sv. Roka. U Lomostu od 1921. g. djeluje i Dobrotvorno podupirajuće društvo "Sv. Rok", prepoznatljivo po svojim humanitarnim i kulturnim djelima.

Crkva Sv. Antuna Padovanskog, Ogulinski Hreljin

Prva crkva novosagrađena u novoosnovanoj biskupiji Gospićko-senjskoj je crkva Sv. Antuna Padovanskog u Ogulinskom Hreljinu. Ona je blagoslovljena i otvorena za bogoslužje 10. rujna 2000. godine. Svečanost je predvodio mons. dr. Mile Bogović, biskup gospićko-senjski.

Slika 19. Crkva Sv. Antuna Padovanskog

Izvor: Grad Ogulin, www.ogulin.hr (1.9.2015.)

Crkvu su gradili sami mještani uz veliko zalaganje i osobno odricanje župljanina. Nadbiskupija riječko-senjska darovala je sredstva za krov. Župnik mons. Tomislav Šporčić je po svom dolasku u Ogulin 1993. počeo redovito bogoslužje u ovom selu koristeći Dom mjesne zajednice u Ogulinskom Hreljinu. To je bila najbolja priprava za gradnju ove crkve. Za Ogulinski Hreljin ova crkva ima posebno važno značenje. Grad Ogulin darovao je za ovu crkvu zemljište.

Samostan Sv. Franje Asiškoga

U najstarijem naselju na području grada Ogulina, Prapućama, nalazi se kapela Krista Kralja kod samostana Franjevac trećoredaca. Samostan su franjevci osnovali 1937. godine, uredili gospodarsku zgradu i kapelu Krista Kralja. Godine 1937. kapela je blagoslovljena i proglašena „Oratorium Publikum“. Prvi redovnici stigli su u Ogulin polovicom rujna 1937. godine. Dan iza blagdana sv. Franje 5. listopada, gvardijan samostana o. Josip Dujmović, piše dopis na Provincijal i moli dozvolu za otvaranje kapelice. U nekoliko točaka obrazlaže potrebu za njeno otvaranje u kući, dok se ne uredi prostor u dvorišnoj zgradi, jer redovnici trebaju oratorij za dnevnu molitvu i pobožnosti, slavljenje svete mise, klanjanje svetom

otajstvu. Već 9. listopada je primljena službena obavijest provincijalata kojom se dozvoljava otvaranje kapelice. Tri dana kasnije pristiže i dozvola biskupskog ordinarijata. O. Josip Dujmović bilježi da su mještani izrazili želju da se kapelica posveti Kristu Kralju što je podržano i od redovničke subraće. Već 14. listopada blagoslovljena je kapelica na prvom katu samostana, soba na uglu zgrade u neposrednoj blizini samostanskih ulaznih vrata. Tijekom šezdeset godina boravka redovnika u Ogulinu izmijenilo se preko trideset redovnika, a neki su tu u prekidima proveli i više od dvadeset godina. Dekretom koji datira od 11. listopada 2001. godine, mons. Mile Bogović, biskup gospićko-senjski, kanonski je u Ogulinu utemeljio novu župu bl. Alojzija Stepinca koja je povjerena franjevcima trećoredcima. Nova župa teritorijalno je dijelom prije pripadala župi sv. Križa. Uz kruničarsku molitvenu zajednicu, koja na području nove župe djeluje više od 75 godina, potrebno je založeno pastoralno raditi, da bi župa zaživjela u cijelosti, od bazičnih crkvenih zajednica u župi, zborova, ministranata, pa sve do izgradnje crkve i pastoralnog centra u sklopu kojega je u planu i izgradnja novoga samostana.

Slika 20. Samostan Sv. Franje Asiškog

Izvor: Grad Ogulin, www.ogulin.hr (1.9.2015.)

Pravoslavna Crkva Sv. Georgija

Pravoslavna parohijska crkva Sv. Georgija sagrađena je 1867. godine. Dao ju je sagrađiti barun Lazar Mamula, kraljevski namjesnik u Dalmaciji, rođen u Gomirju, nedaleko od Ogulina. Zvona crkvi darovao je sam car i kralj Franjo Josip I., dok je ikonostas crkvi poklonio barun Lazar Mamula.

Slika 21. Crkva Sv. Georgija

Izvor: Grad Ogulin, www.ogulin.hr (1.9.2015.)

6. kolovaza 1867. god. crkvu je posvetio gornjo-karlovački episkop Lukijan Nikolajević. 1871. god. uspostavljena je ogulinska parohija. Prije toga Ogulin je bio pod munjavske parohijom, odnosno pripadao je pod filijalnu crkvu Sv. Nikole u Otoku. Ogulinskoj parohiji pripadaju još i sela Vitunj, Hreljin i Musulinski Potok. 1976. god. crkva je obnovljena. U zadnjih nekoliko godina, na crkvi je izmijenjeno krovništvo i uređena fasada. Crkva je zaštićena kao spomenik kulture.

Župna crkva sv. Jurja u Zagorju

Sadašnja župna crkva sv. Jurja mučenika sagrađena je na mjestu crkve koja je bila ucrtana na zemljopisnoj karti Stjepana Glavača iz 1673. godine. Posvećena je 1839. godine. Sagrađena je na prijelazu dvaju stilova – kasnog klasicizma i ranog historicizma.

Župna crkva sv. Blažene Djevice Marije Utješiteljice u Trošmariji

Izgrađena je 1776. godine i poznato je marijansko proštenje koje je potpunim oprostima obdario papa Pio VI. 1793. godine. U novije doba proštenje je vezano uz prvu nedjelju nakon blagdana sv. Petra i Pavla. Građevina je u svojoj strukturi sačuvala različite graditeljske slojeve, a naglašene su klasicističke i barokne stilske osobitosti.

Župna crkva Presvetog trojstva Modruš

Župna crkva Sv. Trojstva možda je iz 15.st. ili građena tek odlaskom Turaka. Obnavljana je i dograđivana početkom 18. st., više puta je pregrađivana, a danas ima oblik jednobrodne građevine sa zvonikom u osi zapadnog pročelja i četvrtastim svetištem, koje je odvojeno lukom.

Slika 22. Župna crkva Presvetog Trojstva

Izvor: Grad Ogulin, www.ogulin.hr (1.9.2015.)

Zvonik nema sačuvanih građevinskih elemenata, niti njegov položaj u zgradi crkve upućuje na mogućnost postojanja bilo kakvog ranijeg zvonika. Glavni oltar ima kipove Srca Isusova, Sv. Josipa i Sv. Antuna, a slika titulara je na bočnom zidu spojena sa župnim stanom. Na zidu crkve 1996. postavljena je spomen ploča tvorcu Urbara modruškog.

Crkva Blaženog kardinala A. Stepinca

Crkva Blaženog kardinala A. Stepinca u Kučinićima (3 km odaljeno od Ogulina) novosagrađena je župna crkva. Prva misa služena je za Božić 2009. godine. Nova župa osnovana je 28. listopada 2001. godine.

Slika 23. Crkva Blaženog kardinala A. Stepinca

Izvor: Grad Ogulin, www.ogulin.hr (1.9.2015.)

4.2.2. Etnosocijalni i umjetnički resursi

Etnosocijalni turistički resursi veoma su heterogeni, jer zahvaćaju čitav spektar materijalne i duhovne kulture jednoga naroda, sve što čini život jednoga naroda. Narodne igre, pjesme, običaji, narodne nošnje, ruketvorine, kulinarske vještine, mentalitet ili druge socijalne osobine naroda (gostoljubivost, uslužnost, pristupačnost, temperament) predstavljaju posebne i veoma kompleksne atraktivnosti, koje imaju turističku vrijednost i mogu imati značajnu ulogu u privlačenju turista.²⁵

4.2.2.1. Nematerijalna baština

Kulturno umjetničko društvo (KUD) "Klek"

Kulturno umjetničko društvo "Klek" osnovano je 1980. godine s ciljem njegovanja, čuvanja i prezentiranja folklornog blaga i tradicijske kulture ogulinskog kraja i Lijepe naše. Društvo broji preko 200 članova. Folklorni ansambl društva uz tamburašku pratnju broji 50 članova te izvodi pjesme i plesove iz svih krajeva Hrvatske. Na repertoaru ansambla su koreografije iz ogulinskog kraja, Bizovca, Baranje, Bratine, Splita, Like, Međimurja, Ražanca, Vrlike i Hvara te pjesme i plesovi Bunjevaca. Za potrebe izvođenja navedenih koreografija društvo posjeduje preko 200 kompleta originalnih i rekonstruiranih narodnih nošnji. Izvorna grupa društva njeguje i rekonstruira isključivo ogulinsku folklornu baštinu a uspjela je obnoviti i uvježbati

²⁵ Bilen M., Bučar K.: Osnove turističke geografije, Zagreb, 2001. Str. 42.

preko 200 starih, već pomalo zaboravljenih domaćih pjesama. KUD "Klek" je suorganizator smotre izvornog folklora Karlovačke županije "Igra kolo" koja se već niz godina u Ogulinu održava prvog vikenda mjeseca lipnja.

Kulturno umjetničko društvo "Sv. Juraj"

Kulturno umjetničko društvo "Sv. Juraj" iz Zagorja osnovano je 1992. god. u cilju njegovanja i očuvanja starih običaja i narodne tradicije kraja. Broji oko 70 članova od 7 do 70 godina i djeluje u nekoliko sekcija. U Zagorju su se još od polovice 19. stoljeća po prelima pjevale narodne pjesme i svirale tamburice - dangubice. KUD "Sv. Juraj" djeluje kroz glazbene i plesne sekcije, pjevačke zborove, sekciju rukotvorina i mladih tamburaša. Društvo "Sv. Juraj" redovito nastupa prigodom slavljenja dana svoga zaštitnika Sv. Jurja i drugog zaštitnika mjesta Sv. Vida, prigodom održavanja športskih priredbi, ali i na poziv drugih mjesta da uveličaju njihove prigodne manifestacije. Društvo djeluje i izvan svojega mjesta u ulozi promicatelja imena i običaja svoga kraja. Osim pjesme i plesa, nastupe KUD-a "Sv. Juraj" prate i drugi zanimljivi sadržaji. U takvim prigodama posjetitelji mogu uživati u izložbama rukotvorina i izložbama umjetničkih slika, slikara porijeklom iz ovoga kraja.

Hrvatsko pjevačko društvo "Klek"

Godine 1912. mijenja ime u Hrvatsko pjevačko društvo "Klek". Poslije drugog svjetskog rata djeluje pod imenom Mješoviti pjevački zbor "Željezničar". Nakon Hrvatskog proljeća 1972. djeluje u sastavu amaterskog kazališta u Ogulinu, te kao muška i ženska klapa Ogulin. Od 1980. do 1992. nosi ime Pjevačko društvo "Mićo Latas" i 1992. vraća mu se ime Hrvatsko pjevačko društvo "Klek". U tih 110 godina kroz Društvo je prošlo više od 500 pjevača a promijenilo se i nekoliko voditelja. Od osnutka pa do današnjih dana Društvo je aktivni sudionik svih proslava i manifestacija u Ogulinu. Organizira koncerte i izvan Ogulina. Redoviti je sudionik prije održanih smotri pjevačkih zborova u Petrinji i Rijeci, a i danas na županijskoj smotri zborova u Karlovcu.

5. MOGUĆI OBLICI TURISTIČKE PONUDE

Razvojem selektivnih oblika turizma u Ogulinu omogućilo bi se produženje turističke sezone i razvoj turizma. Postoji više oblika selektivnog turizma u kojima Ogulin ima turističkog potencijala, primjerice: sportsko-rekreacijski, ekstremni, ekoturizam, kulturno-manifestacijski, tematski, avanturistički, zdravstveni, lovni i ribolovni i kongresni turizam.

5.1. Gastro turizam

Najpoznatija je ogulinska masnica i mošnje, smisan kruh i kljukača, ogulinsko kiselo zelje i repa. Ogulinska masnica je dizano tijesto punjeno nadjevom od dinstanog luka, jaja i skorupa. Smisan kruh je ukusan i mirisav kruh naših baka, ispečen od pet vrsta brašna: pšenice, prosa, kukuruza, ječma i raži. Ogulinsko kiselo zelje nadaleko je poznato – autohtona je to sorta posebno dobra za kiseljenje, specifičnog okusa.²⁶ U Službenom listu Europske unije od 21. kolovoza 2015. godine objavljena je provedba uredbe komisije EU o upisu Ogulinskog kiselog kupusa/kiselog zelja u registar zaštićenih oznaka izvornosti i zaštićenih oznaka zemljopisnog podrijetla.²⁷ Proizvodnja “Ogulinskog kiselog kupusa/Ogulinskog kiselog zelja” obuhvaća šire područje grada Ogulina i općina Josipdol, Plaški, Tounj i Saborsko. Proizvod je dobiven malolaktičnom fermentacijom svježeg kupusa autohtone sorte ogulinski. Posebnost „Ogulinskog kiselog kupusa“/“Ogulinskog kiselog zelja“ se temelji na njegovoj kvaliteti koja proizlazi iz karakteristika područja uzgoja (klima, tip tla ogulinskog područja i autohtona sorta kupusa) te znanja i vještina ljudskih čimbenika u njegovoj proizvodnji. Za kiseljenje „Ogulinskog kiselog kupusa“/“Ogulinskog kiselog zelja“ koristi se postupak prirodne fermentacije te se kupusu dodaje samo 5-6% bistra otopina kuhinjske soli te se u anaerobnim uvjetima stvara mliječna kiselina kao prirodni konzervans. Inače, u Ogulinu se niz godina 22. listopada slavi i Dan ogulinskog kupusa, pravi praznik kupusa, kada se govori i o suzbijanju gusjenica u kupusnjačama, ali se kasnije kušaju i sarme, kobasice i dinstano zelje, sekeli gulaš, kiseli kupus na salatu itd.

Širok je spektar proizvoda koje Ogulinci mogu ponuditi: med i prerađevine, borovu rakiju, jabučni ocat i sl. U ogulinskim ugostiteljskim objektima mogu se naći i jelovnici pod nazivom

²⁶ Turistička zajednica grada Ogulina, Ogulin Zavičaj bajke, str.27.

²⁷ Net.hr, <http://net.hr/danas/hrvatska/registriran-i-zasticen-ogulinski-kiseli-kupus-dobio-oznaku-izvornosti-na-eu-razini/> (28.10.2015.)

„što su jeli naši stari“ na kojima se mogu izabrati buncek, krvavice, pečenice, špek, pole od krumpira, kiseli kupus, palenta, te slastice orahnjača, makovnjača i salenjaci.

Slika 24. Polje kupusa u Ogulinu

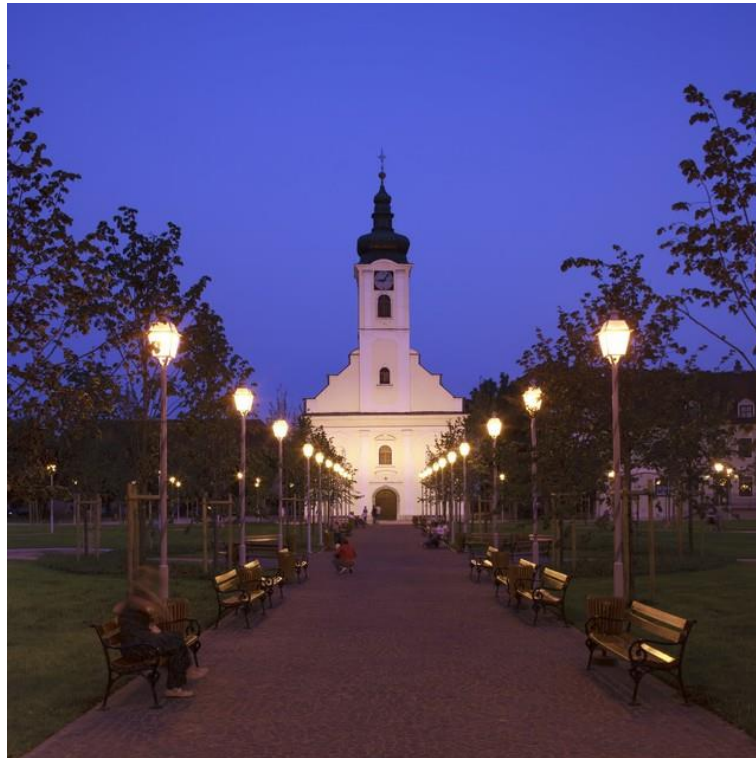
Izvor: Portal Savjetodavna, www.savjetodavna.hr (15.10.2015.)

5.2. Vjerski turizam

U ogulinskom kraju nalaze se dva marijanska svetišta: Crkva Sv. Marije od Čudesa u Oštarijama (15. kolovoza) i Crkva Sv. Marije Utješiteljice u Trošmariji (prva nedjelja nakon blagdana Sv. Petra i Pavla 30. lipnja).

Zaštitnik Grada Ogulina je 14. rujna – Blagdan Uzvišenja Sv. Križa Blagdan Velike Gospe u Oštarijama, u narodu znana "Velika Maša" iz godine u godinu potakne veliki broj hodočasnika, što onih željnih vjerskog ugođaja i zabavnih sadržaja. Na Svetim Misama koje se održe više puta u danu okupi se velik broj vjernika. Za najmlađe je ponuda uvijek zanimljiva. Najveću pozornost privuču popularni ringišpil i autodrom, a budu postavljeni trampolini i tobogan. Šatorska ponuda u večernjim satima nudi zabavu uz koncerte poznatih izvođača, a nastupe održe i razni lokalni tamburaški sastavi.

Slika 25. Crkva svetog Križa u Ogulinu

Izvor: TZ Ogulin, www.tz-grada-ogulina.hr (10.8.2015.)

5.3. Planinarenje

Ogulin je zbog Kleka, kolijevka hrvatskog planinarstva i alpinizma. Najpoznatije odredište planinara svakako je Klek, visok 1181 metara. Njegova 200 m visoka, okomita stijena izazov je i aplinistima. Planinarske su staze dobro markirane, a najpoznatije su prema Kleku: iz Ogulina (oko 3 sata hoda), iz sela Bijelskog (oko 40 minuta hoda do planinarskog doma), iz Hreljina (oko 6 sati hoda preko Vitunja); planinarska staza na Kneju i Stožac – iz Ogulina oko sat i pol hoda.²⁸ Ishodište za planinarenje na Bijele i Samarske stijene je mjesto Jasenak, a na Bjelolasicu selo Vrelo u Jasenku.

²⁸ Turistička zajednica grada Ogulina, <http://www.tz-grada-ogulina.hr/otkrij-ogulin/planinarenje-i-alpinizam/> (14.9.2015.)

Slika 26. Planinarski dom na Kleku

Izvor: Hrvatski planinarski savez, www.hps.hr (10.8.2015.)

5.4. Biciklizam

Područje Ogulina i okolice može se upoznati i biciklom. Za ljubitelje bicikla i onih koji žele samostalno istraživati i uživati u ogulinskom području, obilježene su dvije regionalne rute – 131 km. Gotovo 100 km lokalnih ruta povezanih sa regionalnima, pružaju mogućnost upoznavanja ogulinskoga kraja u potpunosti. Na raspolaganju je i bike park Ribarići, povezan s lokalnim brdskim rutama, za nadopunu aktivnosti vezanih uz vožnju biciklom. Ljubitelji brdskog biciklizma uživati će u biciklističkim stazama smještenim na šumskim putovima u širem okružju Ogulina. Rute uglavnom prate manje prometne lokalne ceste, a prolaze lijepim krajolicima i omogućuju upoznavanje vrijedne kulturno-povijesne baštine.

5.5. Lovni i ribolovni turizam

Planinski predjeli, proplanci i livade stvorili su povoljne uvjete za razvoj divljači. Svake zime na jezeru Sabljaci svoje utočište nalaze prekrasni bijeli labudovi, a površinu često pokriju i velika jata liski, koje su pravi lovački izazov. Na području ogulinskog kraja djeluje nekoliko lovačkih društava (u daljnjem tekstu LD). U lovištima nalazimo srne, medvjede, divlje svinje,

lisice, zečeve, vukove, divlje patke - gluhare, crne liske itd.²⁹ Zadaća lovačkih društava je da gospodare lovištem, brinu se o uzgoju i prihrani divljači u nepovoljnim klimatskim i meteorološkim uvjetima. Društvo po potrebi i na zahtjev ovlaštenih ustanova izvršava i odstrel divljači u cilju očuvanja prirodne ravnoteže i eventualno očuvanja zdravlja životinja i ljudi.

Najpoznatije i najbrojnije je Lovачko društvo "Klek" sa preko 180 članova. U Ogulinu i okolici postoje i LD "Sršnjak" Zagorje, LD "Sršnjak" Tounj, LD "Vepar" Josipdol.

Športsko ribolovno društvo Ogulin osnovano je 1921.g. kao drugo ribolovno društvo u Hrvatskoj. Gospodari s 124,7 vodotokova i bogatim ribljim fondom. Svake godine Športsko ribolovno društvo na jezeru Sabljaci organizira ribolovno natjecanje pod nazivom "Kup Jože Soštara". Ribiči će u rijekama i jezerima ogulinskog kraja naći bogat izbor riba. Na ogulinskom jezerima i rijekama nalazimo potočnu i kalifornijsku pastrvu, lipnjana, klenu, šarana, linjaka, štuku, mrenu, grgeča, ali i obilje potočnih rakova. Jezero Sabljaci je najbogatije po vrstama riba u Ogulinskom kraju. Tu se nađe pastrve, šarana, štuke, amura i klenu do kapitalnih linjaka, a mnogobrojni potoci u Ogulinskom Zagorju i Jasenku bogati su i potočnim rakovima. Športsko ribolovno društvo uz pomoć svojih članova usvojilo je uzgoj domaće i kalifornijske pastrve, pa se godišnje uzgoji 250-300.000 pastrvnog ribljeg mlada.³⁰ Ribiči će doći na svoje i ako posjete pritoke Zagorske Mrežnice i Dobre. Pritoke Dobre, Bistrac i Vitunjčica su također bogate potočnom i kalifornijskom pastrvom i klenom. Pritok Dobre, 4.5 dugi Bistrac, pored potočne i kalifornijske pastrve te klenu, skriva spilju Zala, neobičnu po svojim oblicima i bojama.

5.6. Kulturno-manifestacijski turizam

Aktivnosti institucija i udruga građana grada Ogulina uvijek su ponajviše bile usmjerene k okupljanju naroda u duhu njegovanja tradicije, suvremenog kulturnog razvoja, poticanja zdravog i aktivnog življenja te zbližavanja sugrađana, sa naglašenom karakteristikom dobrodošlice svakom posjetitelju. Povijest, kultura i običaji ogulinskog kraja mogu se upoznati posjetom Zavičajnom muzeju u Ogulinu i Etno kući u Zagorju Ogulinskom.

Zavičajni muzej u Ogulinu otvoren je 1967. godine. Smješten je u preuređene prostorije frankopanskog kaštela kojega je krajem XV.stoljeća dao sagraditi hrvatski plemić Bernardin

²⁹ Lovачko društvo Klek, http://www.ldklek-ogulin.hr/loviste_klek.php (28.9.2015.)

³⁰ Športsko ribolovno društvo Ogulin, <http://www.srd-ogulin.hr/o-drustvu> (28.9.2015.)

Frankopan. Muzej djeluje u sastavu Pučkog otvorenog učilišta Ogulin, sa zadaćom da prikuplja, obrađuje, prezentira i publicira povijesnu, kulturnu i umjetničku građu i dokumente sa područja grada Ogulina i njegove okolice. U muzeju se nalaze slijedeće muzejske zbirke: Zbirka kamenih spomenika, Zbirka Domovinskog rata, Etnografska zbirka, Zbirka Ivane Brlić Mažuranić, Alpinistička zbirka, Arheološka zbirka, Povijesna zbirka (Ćelija br. 6), Umjetnička zbirka, Čuvaonica, Zbirka obrta, Građanska zbirka, Zbirka razglednica. Muzej posjeduje i Arhivsku zbirku te muzejsku knjižnicu.³¹ Pod stručnim vodstvom kustosa posjetitelji muzeja će upoznati raznoliko kulturno bogatstvo ogulinskog kraja, od prapovijesnog doba preko srednjeg vijeka sve do suvremenog doba. Etno kuća smještena je u Ogulinskom Zagorju. Želeći spasiti dio baštine, članovi KUD-a Sv. Juraj, otkupili su seosko imanje i uredili etno-kuću. Prikupljenim uporabnim predmetima, opisuje se, u autentičnom okruženju, život ljudi ovoga kraja, u prošlosti.

Slika 27. Zavičajni muzej Ogulin, etnografska zbirka

Izvor: TZ Ogulin, www.tz-grad-ogulina.hr (22.9.2015.)

³¹ Časopis Turist plus, br. 90, godina IX., Lipanj 2006, str. 19.

Neke od poznatijih manifestacija na ogulinskom području su Frankopanske ljetne večeri, smotra folklora „Igra kolo“ te Ogulinski festival bajke.

Pod nazivom Frankopanske ljetne večeri krije se ljetni, multikulturalni festival koji se u organizaciji Pučkog otvorenog učilišta Ogulin, a pod pokroviteljstvom grada Ogulina održava u gradu podno Kleka.

Unatrag sedam godina, od 25. lipnja do 25. srpnja, Ogulin je u znaku festivala koji pučanstvu ogulinskog kraja, ali i njihovim gostima, mjesec dana omogućuje uživanje u koncertima klasične, klapske, zborske, folklorne i zabavne glazbe, kazališnim predstavama, performansima, izložbama i plesnim izvedbama umjetnika iz raznih krajeva Hrvatske i inozemstva.

Tijekom Festivala, na raznim ogulinskim lokacijama, otvorenim i zatvorenim scenama, ljetnim pozornicama u Frankopanskom kaštelu, u Parku kralja Tomislava, Trgu hrvatskih rodoljuba i Atriju hotela Frankopan te ambijentalnim scenama, održi se dvadesetak različitih programa s preko 200 izvođača i ukupno oko 12000 posjetitelja.

Slika 28. Frankopanske ljetne večeri

Izvor: Pučko otvoreno učilište Ogulin, www.ogulin-uciliste.hr (22.9.2015.)

Po uzoru na mnogobrojne smotre diljem Hrvatske, od 1997. godine se u gradu podno Kleka, Ogulinu, svakog prvog vikenda mjeseca lipnja održava Smotra izvornog folklora Karlovačke županije pod nazivom "Igra kolo". Smotru organiziraju Pučko otvoreno učilište Ogulin i KUD "Klek", a pokrovitelji su grad Ogulin i Zajednica amaterskih kulturno umjetničkih djelatnosti Karlovačke županije.³² Smotru financijski podupiru i Ministarstvo kulture Republike Hrvatske te Karlovačka županija. Smotra surađuje s Institutom za etnologiju i folkloristiku iz Zagreba, čiji djelatnici redovito smotru prate, te s posudionicom i radionicom narodnih nošnji iz Zagreba, čiji voditelj folklornim skupinama s karlovačkog područja pruža stručnu pomoć prilikom rekonstrukcija nošnji. Iako smotra u Ogulinu "Igra kolo" prvenstveno promovira i prezentira tradicijsku kulturu Karlovačke županije, od njezina osnutka do danas na njoj se predstavilo preko 80 različitih društava, kako iz karlovačke županije tako i iz drugih krajeva Hrvatske. Svakom smotrom dotiče se kultura, narodno stvaralaštvo, rukotvorine, znamenitosti i folklorna baština koji su sastavni dio naše opstojnosti.

Slika 29. Smotra folklora Igra kolo

Izvor: Pučko otvoreno učilište Ogulin, www.ogulin-uciliste.hr (22.9.2015.)

³² Pučko otvoreno učilište Ogulin, http://www.ogulin-uciliste.hr/category_Smotra_folklora_Igra_kolo.16.hr (1.9.2015.)

Ogulinski festival bajke (u daljnjem tekstu OGFB) je kulturno-turistička manifestacija u kojoj se, kroz slavljenje bajke i bajkovitog stvaralaštva, potiče, ostvaruje i pokazuje umjetnička i kulturna produkcija namijenjena djeci, mladima i odraslima. Održava se od 2005. godine. Misija OGFB-a proizlazi iz razvojno istraživačkog projekta kulturnog turizma Ogulin – zavičaj bajke: stvaranje identiteta Ogulina kao jedinstvene i privlačne destinacije s posebnom turističkom ponudom iz područja kulturnog turizma.³³ Program OGFB-a obuhvaća kazalište, crtani film, edukativne radionice i glazbu. OGFB ugošćuje umjetnike i umjetničke organizacije raznolikih umjetničkih izraza i oblika, osnažujući lokalnu umjetničku i kulturnu produkciju, te interkulturnu suradnju. Poseban značaj i posebno mjesto u programskoj koncepciji OGFB-a pripada pripovijedanju. Kroz razvoj, OGFB obogaćivan je i dodatnim popratnim sadržajem: ciklobajka, slastfest, edukacija, festivalska putovnica, raznolikost kreativnih radionica, turistički vlakčić... Potaknuta je kreativnost turističkog gospodarstva i podignuta razina ponude i njene prezentacije, a sve veći broj udruga građana želi aktivno učešće u Festivalu.

Ciljevi OGFB-a su:³⁴

- valoriziranje nacionalne baštine Ivane Brlić-Mažuranić na kreativan i inventivan način, koji uključuje umrežavanje ogulinskog projekta sa sličnim i srodnim projektima u Hrvatskoj
- poticanje lokalnog ponosa i društvene kohezije u lokalnoj zajednici na način podizanja kvalitete ukupne lokalne kulturne produkcije
- umrežavanje Ogulina s europskim i svjetskim gradovima, te poticanje međuregionalne europske kulturne suradnje.

Razvojni ciljevi OGFB-e su:³⁵

- osnaživanje branda destinacije grada Ogulina kao središta bajkovite baštine u kontekstu šire europske regije koja uključuje Hrvatsku, Sloveniju, Italiju, Mađarsku i BiH
- povećanje broja posjetitelja kroz cijelu godinu i povećanje ukupnog BDP-a grada Ogulina i županije
- kreiranje novih i kreativnih radnih mjesta te motiviranje mladih da nastave živjeti i raditi u rodnom kraju

³³ Ogulinski festival bajke, <http://www.ogfb.hr/web/flash/ogfb.html> (10.10.2015.)

³⁴ Ibid., (10.10.2015.)

³⁵ Ibid., (10.10.2015.)

- razvijanje poduzetništva i uspostavljanje kriterija izvrsnosti u razvoju turističkog i kulturnog sektora.

Slika 30. Ogulinski festival bajke

Izvor: Radio Ogulin, www.radio-ogulin.hr (28.9.2015.)

6. UTJECAJ TURIZMA NA OKOLIŠ I NA RAZVOJ ZAJEDNICE

Utjecaj turizma na okoliš i na razvoj zajednice ima ogroman utjecaj, potiče razvoj gospodarstva i stimulira nastanak novih gospodarskih djelatnosti, ali, ukoliko nije pomno planiran, devastira okoliš i producira različita zagađenja te na taj način djeluje negativno.

6.1. Načini i potreba zaštite eko sustava

Razvoj turizma nedvojbeno ima velik utjecaj na ekosustav, posebno na kopneni i ekosustav voda. Činjenica je da u ruralnim područjima Hrvatske najčešće postoje očuvani ekosustavi koji postaju zamašnjak turizma na tim područjima, s obzirom na trend razvoja svijesti o zaštiti prirode i očuvanju različitih ekosustava.

Razvoj turizma na ogulinskom području bazira se u velikoj mjeri na ekološki prihvatljivim smjerovima razvoja, kao što su: planinarenje, biciklizam, lovni turizam skijanje i sportovi na

vodi. Iako takvi oblici turizma spadaju u prihvatljivije s obzirom na njihov utjecaj na ekosustav, ipak postoji velika potreba za zaštitom ekosustava i smanjivanjem štetnog utjecaja i posljedica na okoliš.

S obzirom da je ogulinsko područje bogato šumom i vodom, vrlo je podložno štetnom utjecaju klimatskih promjena (kisele kiše, iznadprosječne temperature, suše) pa dodatna narušavanja prirodne ravnoteže, u smislu nekontroliranog razvoja turizma svakako nisu dobrodošla.

Zbog navedenog svakako su dobrodošla ulaganja u zaštitu, posebno za zaštitu ekosustava voda kao fundamentalne vrijednosti razvoja cijele zajednice pa tako i turizma.

S obzirom na nerazvijenost turističke infrastrukture, u prilici smo istu razvijati u suglasju sa stvarnim potrebama i u ravnoteži sa okruženjem, jer bez obzira na gospodarski efekt, štetne posljedice zbog preizgrađenosti i masovnosti bile bi nesagledive.

6.2. Moguće posljedice razvoja masovnog turizma u ogulinskom kraju

Iako svako područje, pa tako i ogulinsko, teži gospodarskom efektu od razvoja turizma, njegova masovnost može imati nesagledive posljedice po okoliš i prirodne resurse. Izgradnja suvremenih komunikacijskih kanala i pravaca, te trendovi u turističkoj ponudi, osim što područje čine pristupačnijim, istodobno otvaraju vrata „masovnosti“ koja ima i cijeli niz negativnih popratnih pojava, kao što su mjenjanje staništa autohtonih i životinjskih vrsta, mjenjanje vizura krajolika i sl.

U uvjetima sve masovnijeg turizma posebno je nužno utvrditi granice dopustivog zasićenja (opteretni kapacitet ili kapacitet nosivosti) i ustvrditi faktore zaštite, da bi se neki prostor mogao trajno turistički i ekonomski iskorištavati. Drugim riječima, treba odrediti granicu koja ne određuje samo broj posjetilaca ili broj izgrađenih receptivnih kapaciteta turističke ponude, nego određuje i dopuštenost količina potrošnje energenata, raspoloživih količina pitke vode, zbrinjavanje otpada i sl.³⁶

³⁶ Bilen M. Turizam i okoliš, ekonomsko-geografski pristup izučavanju problematike, str.140.

6.3. Potreba izrade koncepta održivog razvoja

Svakako treba naglasiti da održivi razvoj uključuje dugoročno planiranje turističkog razvoja na svim nivoima od državne do lokalne razine. Gospodarski efekt ne bi trebao nadmašiti mogućnosti koje pružaju prirodni resursi kako se ne bi narušila ravnoteža održivosti. Trendovski pravci turističke ponude ne znače njihovo zadržavanje kroz dulje razdoblje te iz takvih razloga treba svakako izbjeći devastaciju prostora.

U svakom slučaju prihvatljivo je održivi razvoj bazirati na autohtonosti ponude svih raspoloživih resursa.

7. ZAKLJUČAK

Privlačnost ogulinskog kraja nikad nije bila upitna. Otvaranje autoceste Zagreb – Split učinilo je ogulinske legende i prirodne ljepote lako dostupnima, a ujedno i naznačilo nove razvojne mogućnosti. Ogulinski kraj obiluje prirodnim ljepotama. Neke od njih su potaknule ljudsku maštu pa su tako nastale legende o njima. Stvarnost u ogulinskom kraju ipak nije tako bajkovita. Taj je prostor nedovoljno ekonomski razvijen, čime ne odudara od ostatka gorske Hrvatske. Ipak u najnovije se vrijeme naziru razvojne mogućnosti o kojima se donedavno uopće nije razmišljalo. Jedna od takvih razvojnih mogućnosti svakako je turizam, za čiji razvoj u ogulinskom kraju postoje mnogobrojni potencijali. Ipak, pri planiranju razvoja turizma valja pridati osobitu pozornost očuvanju prirode i ekološke ravnoteže.

Danas je Ogulin, kao i cijela Ogulinsko-modruška udolina dobro povezana brojnim prometnicama. Moderna autocesta, koja povezuje srednju Europu i podunavske zemlje s Jadranskim morem prolazi u neposrednoj blizini Ogulina i bitan je uvjet za razvoj svih gospodarskih grana, a naročito turizma. Prometno - zemljopisna lokacija ogulinskog kraja nezaobilazna je u svom perspektivnom značenju, tako da se ovaj prostor može uključiti među najvažnije pristupne pravce prema sjevernom hrvatskom Jadranu. Područje grada Ogulina posjeduje mnoge prirodne resurse koji nisu dovoljno iskorišteni, poput jezera Sabljaci, Bjelolasice, Đulinog ponora. Ti resursi imaju ogroman potencijal za razvitak uspješnog turističkog proizvoda koji može poboljšati turizam grada Ogulina.

Za turizam u Ogulinu može se reći da se nalazi u početnoj, ali odlučnoj fazi i na pravom putu prema kvalitetnom razvoju turističkog proizvoda i destinacije koja uravnotežuje svoje mogućnosti i potrebe suvremenih turista. Nedostaci iz prošlih vremena postaju prednosti u sadašnjem terenu, a ogledaju se u nezagađenoj i očuvanoj prirodi i čvrstoj odlučnosti da tako i ostane.

LITERATURA

Knjige:

1. Lipošćak, V., Sučić,: Ogulin:povijesna i kulturna baština, Matica hrvatska ogranak Ogulin, Ogulin 2002.
2. Turistička monografija Ogulin i okolica, Biblioteka Turizam i baština, Zagreb, 2003.
3. Magdić, M.: Topografija i povijest Ogulina izdana 1926., Ogranak Matice Hrvatske Ogulin, Ogulin, 1995.
4. Bilen M.: Turizam i okoliš, Mikrorad d.o.o., Zagreb 2008.
5. Bilen M., Bučar K.: Osnove turističke geografije, Mikrorad d.o.o., Zagreb 2001.
6. Olujić B.: Modruški zbornik, Katedra Čakavskog sabora Modruše, 2007.
7. Lipošćak V., Stoljeće ogulinskih novina, Matica hrvatska ogranak Ogulin, Ogulin 2005.

Časopisi:

1. Hrvatska revija, broj 4., godište III/2003. Časopis Matice hrvatske
2. Turist plus, broj 90. godina IX., lipanj/2006. Revija za turizam,gospodarstvo i kulturu življenja
3. Turistička zajednica Ogulin; Istraži Ogulin zavičaj bajke, 2013.
4. Turistička zajednica Ogulin; Ogulin zavičaj bajke, 2013.
5. Pavešić M., Hrvatski planinar god.101 br. 6/2009., Oko Kleka čarobnoga
6. ZOV, god X, broj 3, 2003.

Studije:

1. Konzervatorska studija grada Ogulina – katalog građevina druge zone zaštite, konzervativski odjel Karlovac

Internet stranice:

1. Državi zavod za statistiku, www.dzs.hr , (10.8.2015.)
2. Grad Ogulin, <http://www.ogulin.hr> , (19.7.2015.)
3. Turistička zajednica Ogulin , <http://www.tz-grada-ogulina.hr/> (22.9.2015.)
4. Obiteljski i mali hoteli, www.omh.hr (16.7.2015.)
5. Hrvatsko planinarsko društvo Kapela, http://www.hpd-kapela.hr/docs/POZIV_KLEK_STO%C5%BDAC_2015.pdf (10.10.2015.)
6. Hrvatski planinarski savez, www.hps.hr (19.7.2015.)
7. Večernji list, www.vecernji.hr (19.7.2015.)
8. Idem van“: <http://www.idemvan.hr/mjesto/bjelolasica-najvece-hrvatsko-skijaliste/2937/> (1.10.2015.)
9. Turistička zajednica općine Josipdol, <http://tzo-josipdol.hr/modrus/> (9.9.2015.)
10. Foto Miro, www.foto-miro.hr (20.8.2015.)
11. Turističke zajednica Karlovačke županije, <http://tzkz.hr/hr/znamenitosti/mitovi-i-legende/o-dulinom-ponoru/> (3.10.2015.)
12. Hrvatsko biospeološko društvo, <http://hbsd.hr/Spuzva/index.html> (1.9.2015.)
13. Net.hr, <http://net.hr/danas/hrvatska/registiriran-i-zasticen-ogulinski-kiseli-kupus-dobio-oznaku-izvornosti-na-eu-razini/> (28.10.2015.)
14. Portal Savjetodavna, www.savjetodavna.hr (15.10.2015.)
15. Hrvatski planinarski savez, www.hps.hr (10.8.2015.)
16. Športsko ribolovno društvo Ogulin, <http://www.srd-ogulin.hr/o-drustvu> (28.9.2015.)
17. Pučko otvoreno učilište Ogulin, www.ogulin-uciliste.hr (22.9.2015.)
18. Radio Ogulin, www.radio-ogulin.hr (28.9.2015.)
19. Ogulinski festival bajke, <http://www.ogfb.hr/web/flash/ogfb.html> (10.10.2015.)
20. Lovačko društvo Klek, http://www.ldklek-ogulin.hr/loviste_klek.php (28.9.2015.)
21. Poduzetnička zona Ogulin, <http://www.pozog.hr/> (2.11.2015.)

Popis tablica:

Tablica 1.: Broj turista.....	8
Tablica 2.: Broj noćenja.....	9

Popis slika:

Slika 1. Grad Ogulin.....	2
Slika 2. Geoprometni položaj Ogulina.....	5
Slika 3. Hotel „K Kolodvoru“.....	7
Slika 4. Klek	12
Slika 5. Bjelolasica.....	13
Slika 6. Bjelolasica nakon požara 2011.....	15
Slika 7. Đulin Ponor.....	16
Slika 8. Jezero Sabljaci.....	18

Slika 9. Frankopanski kaštel.....	21
Slika 10. Modruška gradina.....	24
Slika 11. Župna crkva Sv. Križa.....	25
Slika 12. Oltar u crkvi Sv. Križa.....	26
Slika 13. Vitraj u crkvi Sv. Križa.....	26
Slika 14. Crkva Sv. Bernardina.....	27
Slika 15. Crkva Sv. Jakova.....	28
Slika 16. Crkva Sv. Petra.....	29
Slika 17. Kapela Sv. Roka.....	30
Slika 18. Natpis na kapeli Sv. Roka.....	30
Slika 19. Crkva Sv. Antuna Padovanskog.....	31
Slika 20. Samostan Sv. Franje Asiškog.....	32
Slika 21. Crkva Sv. Georgija.....	33
Slika 22. Župna crkva Presvetog Trojstva.....	34

Slika 23. Crkva Blaženog kardinala A. Stepinca.....	35
Slika 24. Polje kupusa u Ogulinu.....	38
Slika 25. Crkva Sv. Križa u Og.....	39
Slika 26. Planinarski dom na Kleku.....	40
Slika 27. Zavičajni muzej Ogulin, etnografska zbirka.....	42
Slika 28. Frankopanske ljetne večeri.....	43
Slika 29. Smotra folklora Igra kolo.....	44
Slika 30. Ogulinski festival bajke.....	46